

Rural Children's Perceptions of Happiness: What is Happiness? How Do They Make You Happy? How Can They Be Happy?

Mehmet BAŞARAN^{a*} (ORCID ID - 0000-0003-3913-720X)

Ayşe Dilek ÖĞRETİR ÖZÇELİK^b (ORCID ID - 0000-0002-6380-4757)

^aMuş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Muş/Türkiye

^bGazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara/Türkiye

Article Info

DOI: 10.14812/cufej.579452

Article history:

Received 18.06.2019

Revised 02.10.2019

Accepted 15.04.2020

Keywords:

Happiness perception,
Subjective well-being,
Middle childhood,
Adolescence,
Child development and education.

Abstract

This study aims to investigate the perception of happiness of children in the middle childhood stage and adolescents. In this context, it was sought to answer the questions of how children define happiness, how they make people around them happy, and what other people around them do to make them happy. Also, it was investigated whether there is a difference between children of middle childhood stage and adolescents regarding those questions. The research employed a qualitative phenomenological method, and the sample of the study was selected from a rural area of Ağrı province. The study group consisted of 95 participants 48 of whom are at middle childhood and 47 pre-adolescents. Within the scope of the research, data were obtained through semi-structured interviews that were formed through expert opinions. Content and descriptive analyses were used in the analysis of the data. As a result of the research, it was found that there was a similarity between the methods of children's making and being happy; however, there were some differences in terms of development levels and gender. Besides that, considering the obtained results, there was a consistency with the existing literature about the perceptions of happiness. The results were discussed in terms of the literature on happiness, and child development and education.

Kırsalda Yaşayan Çocukların Mutluluğa İlişkin Algıları: Mutluluk nedir? Nasıl mutlu ederler? Nasıl mutlu olurlar?

Makale Bilgisi

DOI: 10.14812/cufej.579452

Makale Geçmişi:

Geliş 18.06.2019

Düzeltilme 02.10.2019

Kabul 15.04.2020

Anahtar Kelimeler:

Mutluluk algısı,
Öznel iyi oluş,
Orta çocukluk dönemi,
Ergenlik,
Çocuk gelişimi ve eğitimi.

Öz

Bu araştırmanın amacı orta çocukluk dönemindeki çocukların ve ön ergenlerin mutlulukla ilgili algılarını incelemektir. Bu kapsamda çocukların mutluluğu nasıl tanımladıkları, çevresindeki insanları nasıl mutlu ettikleri ve çevresindeki insanlar ne yaptıklarında mutlu olduklarına dair sorulara cevap aranmış ve ortaya çıkan mutluluk algısında çocukların cinsiyeti ve yaşına göre bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma nitel araştırma yaklaşımında fenomenolojik araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Ağrı ilinin kırsal bölgesinden seçilmiş 48'i orta çocukluk döneminde olan çocuk (yaş ort. 9), 47'si ise ön ergen (yaş ort.13) katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, uzman görüşleri sonucu oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda çocukların mutlu etme yolları ile mutlu olma yolları arasında bir benzerlik olduğu, yaş ve cinsiyet bakımından bazı farklılıkların ortaya çıktığı ve mutluluğa ilişkin algıların var olan literatürle uyumlu olduğu bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar mutluluk ve çocuk gelişimi alanyazını açısından tartışılarak öğrenmen, ebeveyn ve araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

* Authors: m.basaran@alparslan.edu.tr ogretir@gazi.edu.tr

Introduction

Every discipline in science has developed a special view about happiness: Psychologists see happiness as a matter of personality. On the other hand, biologists state that happiness emerges as a result of chemical processes, philosophers often view happiness in a moral context, and sociologists view it as a social situation (Glatzer, 2000). Happiness, which is a concept that has been studied especially in the field of philosophy throughout history, has been expressed as the ultimate aim of human life and the most important reason for human actions (Büyükdüvenci, 1993). However, in addition to philosophy, happiness has become an area of interest in psychology, too. Contrary to philosophy, the fact that psychology began to deal with the phenomenon of happiness emerged, based on the investigation of psychological problems.

After the 1970s, psychology became directly interested in the concept of happiness. Since that time, happiness in the literature has been associated with positive psychology, and it has been frequently discussed in the adult context. However, there have been rare studies in order to determine the children's perceptions of happiness in the literature. It is very important to know the source and perception of children's happiness in order to contribute the creation of appropriate educational environments and programs for practitioners (Öğretir, 2009). In this respect, this study aims to examine the perceptions of happiness of the middle childhood and pre-adolescence.

Happiness

Although the concept of happiness is universal, its meaning is complex and uncertain. Despite this complexity, it can be said that there is a common consensus on the definition of happiness in the studies conducted: In his research, Lu (2001) stated that happiness is a associations of ideas with a positive-effect and life satisfaction as well as lack of negative effect. Happiness refers to the individual's enjoyment and satisfaction with life. It emphasizes the increase in satisfaction, including serenity, and evaluates one's own life as affective and cognitive state (Diener, Oishi & Lucas, 2003). Besides, the components of happiness have been frequently stated as follows: self-acceptance, good relations with others, autonomy, environmental compliance, the purpose of life, and personal development (Ryff, 1989). The concept of happiness has variable and versatile definitions. As a result, it is better to determine different factors about the perceptions of happiness.

Many factors affect happiness perception. These factors may include individual characteristics of the child such as self-perception and temperament, as well as environmental characteristics such as family, community, and school. Children living in a low socio-economic environment expressed their happiness with greater wealth or gifts. However, being happy with a gift is one of the most common reasons for other children's perception of happiness (Karabay & Aydin, 2017). In other studies, it was seen that early childhood factors also affected happiness. Gander and Gardiner (1995) stated that babies who have secure attachment to their parents are happier than their peers (cited in Erikci, 2005). Children's perceptions of happiness may be affected by family issues, such as divorce and parental death. It was found that children living in divorced families described happiness as re-experiencing the good memories they had in the past (Erikci, 2005). It has been found that socio-economic status, secure attachment between parent and child and the divorce status of parents have had impacts on the children's perception of happiness. In addition to these factors, experiences in educational settings may also affect the children's perceptions of happiness.

When the literature on happiness is examined, it has been shown that formal activities in the educational environment in which the child spends a significant part of his/her life, do not make children happy enough, but leisure activities and socialization provide more happiness to children (Csikszentmihalyi & Hunter 2003). Parents' views on academic activities in formal education are also in accordance with the views of children. Studies investigating the parents' criteria for selecting an educational institution for their children have shown that parents value their children's happiness and significantly minimize the value of academic skills (Coldron & Boulton, 1991). However, only attending to an educational institution may also make children happy. In a study, it was found that factors such as

going to school and being successful in school make almost all children happy (Karabay & Aydın, 2017). In this context, it is important to determine the factors that determine children's happiness in the school environment.

When children were asked to list the events which made them feel happy, they generally compiled following features such as playing games, traveling, leisure activities, spending time with the family, and giving gifts (Karabay & Aydın, 2017). When children have skills to cope with reasonable challenges to individuals, they have the freedom to express themselves within the limits of responsibility, and they are allowed to enjoy the interaction with their chosen friends and adults who care about their well-being, and their levels of happiness may increase (Csikszentmihalyi & Hunter 2003). In order to increase the level of happiness of children, it is necessary to determine what children's perceptions of happiness are. Because most of the studies on happiness mostly focused on children in the cities, it is important to know the perception of happiness of rural children, which can also contribute positively to formal and informal experiences in education.

Rural Children and Happiness

There are two reasons for happiness: the first is the inner experience of the individual, and the second is the external reasons. When the external factors affecting the happiness of the individual are examined, it is seen that the most important factors are the socio-cultural environment in which the individual is living and the interactions that the individual experiences with other people (Göncü, 2019; Csikszentmihalyi, 2005, p.107). The rural area is one of these socio-cultural environments.

Examining of family structures and characteristics such as children's perceptions, experiences and developments takes place as an independent variable both in the context of sociology and educational research in rural areas. In educational research, rural areas have functioned as an independent variable when examining the characteristics of children such as academic achievement, school readiness, and socialization. According to these studies, the children in rural areas are not at a sufficient level in developmental and academic fields.. In this context, the characteristics of children living in rural areas should be identified and supported in fields where they are left behind (Gan, Meng & Xie, 2016; Justice, Jiang, Khan & Dynia, 2017). From a sociological point of view, family and child factors in rural areas emphasize agriculture and husbandry activities, socialization, productivity and gender factors, and these factors have been brought to the forefront of research subjects. However, women work in similar jobs with men have also contributed to the home economy equally. Families generally have been living in the same house for three generations, and education and care of children are shared with other household members along with parents (Ozturk, 2017, p.169).

There is no defined period of childhood in rural areas where traditional thinking prevails. Children, together with adults, support their work and embark on adult life at an early age (Canatan, 2018, p.209). In this case, children are happy to support the livelihood of their houses by converting the work into fun and play (Joy, Pride, Special & Joy, 2015) or by playing with their siblings and peer groups to meet their emotional needs (Aktin, 2018). Children turn to other friends around them because both mothers and fathers cannot sufficiently perform time-consuming activities such as caring and interacting with children due to the intensive work they have (Goncu, Tuermer & Johnson, 1999; Poster, 1989, p.217). There is a gender difference among children in rural areas. In rural areas where patriarchy is widespread, boys are more involved in social activities than girls (Canatan, 2018, p.209). As mentioned above, certain characteristics in rural areas are likely to have an impact on children's perceptions of happiness.

The perception of happiness in rural children is one of the most important subjects that have not been examined sufficiently. In the studies conducted on the happiness of children in rural areas, the happiness of children who have migrated from rural to urban areas has been examined. In these studies, it was found that children were not very happy in the city and missed natural life that they had in their rural lives (Ishizaka & Midorikawa, 2005; Ozsen, 2009). On the other hand, in a study where the perception of happiness of middle childhood and pre-adolescence participants were examined by a

drawing method, it was found that children often drew outdoors and included figures representing nature such as an apple tree. As a result, it has been seen that the environment in which the individual grows is largely effective in the formation of this perception (Aktin, 2018).

Problem Case

For the academic achievement, language and social-emotional development of the children, it is more effective that education programs should be presented together with activities where children entertain, eager to learn and feel happy rather than educational programs focusing solely on academic achievement (Duncan, Schmitt, Burke & McClelland, 2018). Also, parents' opinions about the happiness of children reveal the inadequacy of educational programs focusing only on academic achievement (Coldron & Boulton, 1991). Therefore, social scientists need to explain the conditions that affect happiness and the definition of happiness of children more clearly to help improve the quality of life of children (Csikszentmihalyi & Hunter, 2003). In rural studies, children's perception of happiness and the factors related to happiness are not fully determined (Ozsen, 2015). Since happiness studies are generally conducted in city centers, and the results are generalized to cities, it is necessary to know countryside's children and their perceptions of happiness and focus on cross-cultural comparisons research in rural Turkey (Goncu, 2019). It is important to increase the effectiveness of both family and educational interventions for children. The study group of the research consists of children from middle childhood and pre-adolescence. One of the main reasons for the selection of study groups from these periods is that children of middle age and early adolescence exhibit different social, emotional and cognitive characteristics. Children in middle childhood show the characteristics of the concrete process period in terms of cognition, and they focus on the sense of achievement due to the school life in terms of social-emotional development. The children in pre-adolescence have the characteristics of the abstract process, and they are at a stage where there are socially and emotionally significant changes in the development of identity (Bee & Boyd, 2009, s.369; Santrock, 2012, s.16; Senemoglu, 1997). On the other hand, it is thought that these periodic features may create differences in perceptions about happiness. In this respect, this research aims to examine the opinions of participants at middle childhood and pre-adolescence who are living in rural areas. Following this purpose, the answers for these following questions have been examined in this research:

- How do children make the people around them happy?
- Which behaviors of the people around children make them happy?
- How do children define happiness?
- Do children's perceptions of happiness differ in terms of their developmental stage?
- Does the perception of happiness differ according to gender?

Method

The research was designed as a qualitative research. A qualitative approach is an approach to discover and understand the meanings attributed to individuals or groups to a social or human problem (Creswell, 2017). The phenomenology method, which is one of the qualitative research designs, was used in the research. Phenomenological research is the description of the experiences, perceptions, and feelings of individuals related to a phenomenon as defined by the participants (Patton, 2014; Creswell, 2017). Since the aim of this study is to describe the children's perceptions of happiness concept, the phenomenology method was chosen from qualitative patterns.

Study Groups

The study group of the study was selected via the criterion sampling method. In this sampling method, the sample that is suitable for the research is selected (Buyukozturk, Akgun, Demirel, Karadeniz & Cakmak, 2015). In this context, the sample of the study consists of middle childhood and pre-adolescent children living in a village in the east of the province of Agri in Turkey. Table 1 shows the

gender, age, attendance to kindergarten, the jobs of the parents, the number of siblings, the birth order of children and their socio-economic status.

Table 1.
Characteristics of the Working Group.

		f	$\bar{x}$
Age	Middle childhood		9.1
	Pre-adolescent		13.1
Gender	Middle childhood	Girl	21
		Boy	26
	Pre-adolescent	Girl	21
		Boy	27
Pre-school education	Yes	69	
	No	26	
Parent's job	Housewife, farmer (mother)	95	
	Farmer (father)	62	
	Other (construction, chauffeur, tradesman) (father)	33	
The number of siblings	3 and under	23	
	Between 4-6	61	
	7 and above	11	
The birth order of children	First	24	
	Middle	48	
	Last	23	
Socio-economic status	Upper	12	
	Middle	73	
	Lower	10	

In Table 1 above, it is seen that children in the middle childhood period consisted of 47 people (21 girls, and 26 boys), the average age was 9.1. 39 of them went to kindergarten and 7 of them did not go. It is seen that the children in pre-adolescence period consisted of 48 people (21 girls, and 27 boys), the average age was 13.1. 30 of them had gone to kindergarten before. In terms of parental professions, mothers do not work in any professional occupations while fathers usually do farming and husbandry. Finally, children see their socio-economic status as generally moderate.

Data Collection and Analysis

The data in the research were collected through demographic information forms and interview forms. The demographic information forms recorded information about the characteristics of the study group. The interview forms were also prepared by the researchers, and presented to the opinion of an expert in the field of child development and education. In the interview forms, there are four questions about how children become happy with their mothers, fathers, teachers, and friends, who are more frequently communicated and interacted in daily life, and four questions about how they can be happy with whatever they do, and a general question about the definition of happiness. These questions are: Which behaviors of your father would make you happy?, What do you do to make your father happy?, Which behaviors of your mother would make you happy?, What do you do to make your mother happy?, Which behaviors of your teacher would make you happy?, What do you do to make your teacher happy?, Which behaviors of your friends would make you happy?, What do you do to make your friends happy?, and what do you think is happiness?.

The data were obtained by the classroom teacher during the art lesson through forms. In this context, the teacher was given the necessary information about the research, and it was told the children that the participation in the research was voluntary. All the children stated that they were volunteer verbally. The children were seated separately so that they could draw comfortably and would

not be influenced by each other's thoughts. The children were asked to draw a picture of happiness before the interview form was given. These drawings were not included in the research. The reason for letting children draw pictures was to encourage them to think about happiness and to obtain more qualified data. After the children completed the form, the data were analyzed by the researchers.

The data were analyzed by using the content analysis method. The answer forms of the children were numbered as K1, K2 (participant 1,2). Then the answers to the same questions were transferred to the computer in a single file with the form numbers. The answers of the children were repeatedly read and agreed on the categories and themes that could be revealed by the researchers. The findings obtained from the analysis of children's views were classified as categories and sub-categories, and their frequencies were given. The obtained data were discussed and interpreted in terms of child development.

Validity and Reliability

To calculate the reliability of the data, the method proposed by Miles Huberman was used. Accordingly, 20% of the data was coded by a second researcher, and the consistency values of the two researchers were determined. According to this method, the minimum acceptable compliance value should be 70% (Miles & Huberman, 1994, s.64). In this study, the compatibility percentage between the coders was 86%. This ratio was found to be acceptable.

Validity in qualitative research is fulfilled by the requirements of credibility, transferability, and consistency. Verifiable conditions can be achieved by validity (Yıldırım & Simsek, 2013). To provide credibility, the data were obtained in the classroom environment which is one of the children's natural environments and by the teachers who were safe people. To ensure the transferability requirement, the participants were selected by employing purposeful sampling method, and examples of the children's thoughts were given in the findings section. Although the consistency and confirmability of the results of qualitative research are not possible due to the continuous change of time and phenomena, researchers can partially ensure the consistency in data collection tools, data collection and analysis processes (Yıldırım & Simsek, 2013, p.306). For this reason, the interview form was presented to the expert opinion, and the processes of digitizing and coding the data were carried out in a way that would not lead to data loss and both researchers were actively involved in these processes and tried to provide an objective evaluation of the data. In terms of confirmability, in the process of analysis and interpretation, continuous returns were made to raw data.

Findings

Happiness Perceptions of Children

Firstly, the participants were asked the question "What do you think is happiness?". Table 2 shows the categories and subcategories formed according to the responses received from the participants.

Table 2.
Frequency Distribution of Children's Views on the Definition of Happiness by Category and Sub-Categories.

Category	Sub-categories	n	
Happiness perceptions	Result	Doing goodness	11
		Being with your beloved ones	10
		Acting freely	13
	Aim	Having fun	3
		The purpose of life	11
		Loving	28
	Emotion-state	Getting excited	11
		Smiling	9
	Inexplicability	Not being able to express	6

When Table 2 above is examined, it is seen that the participants' perceptions of happiness gather under four categories: result, aim, emotion-situation and inexplicability. According to the participants, happiness is the result of an event-situation, it is the purpose of human actions, it is an instant emotion-situation and it is indescribable. Respondents' responses to the definition of happiness can be exemplified as follows according to their codes:

K12: "Happiness is when someone does something for us or gives us something."

K5: "Happiness is to be with my family."

K42: "Happiness is to do what we want with the people we love."

K23: "Happiness is fun."

K19: "Happiness is what man loves and desires, not shame what we do to be happy."

K68: "Happiness is the greatest emotion in man, it is love."

K71: "Happiness is what comes out when our mouths reach our ears, it is smiling."

K85: "It cannot be described in words.."

The Ways Children Make Others Happy?

Table 3 shows the distribution of the answers given to the questions about how the children make their parents, teachers, and friends happy.

Table 3.

Frequency Distribution of Children's Views to Make Mother, Father, Teacher, and Friends Happy in terms of Category and Subcategories.

Category	Sub-categories	Middle childhood	Pre-adolescent	Girl	Boy
The ways for making mother happy	Giving gifts	25	8	18	15
	Being academically successful	14	12	10	16
	Fulfilling the request	17	9	13	13
	Spending qualified time	7	18	15	10
The ways for making father happy	Helping	17	10	12	23
	Giving gifts	3	5	4	4
	Being academically successful	25	16	19	9
	Fulfilling the request	20	8	13	15
The ways for making teacher happy	Spending qualified time	15	5	10	10
	Helping	13	22	10	25
	Giving gifts	12	11	10	13
	Being academically successful	43	35	38	40
The ways for making friend happy	Fulfilling the request	18	3	9	12
	Spending qualified time	6	9	10	5
	Do not disrupting the course	15	12	13	14
	Giving gifts	8	15	13	10
The ways for making friend happy	Spending qualified time	7	7	8	6
	Building good relationships	34	27	29	32
	Playing	20	3	7	16

Table 3 shows that the opinions of children about how they make their mothers happy are gathered in sub-categories such as giving gifts, showing academic success, fulfilling their wishes, spending qualified time and helping. The participants stated that they generally gave flowers, dresses, bracelets,

and paintings to their mothers to make them happy. In this subcategory, Children in middle childhood expressed more opinions on giving their mothers gifts compared to adolescents. In the sub-category of academic achievement, children generally expressed thoughts such as studying, taking high grades, reading, and working hard. Age and gender variables were similar in this subcategory. In the sub-category of fulfilling their wishes, the children stated that they listened to their mother to make them happy and that they did not act to upset them. Children in middle childhood expressed more opinions than adolescents that they made their mothers happier by fulfilling their wishes. In the qualified time-spending category, children expressed their happiness with their love, playing together and chatting. Pre-adolescents thought that they made them more happy by spending more time with their mothers than their middle-term children. One of how participants make their mothers happy is the help subcategory. In this sub-category, middle-term children expressed more opinions than adolescents; and boys more than girls.

Table 3 shows that the ways of children's making their fathers happy are similar to the ways for mothers. However, the frequency of expressions in sub-categories may vary depending on whether the parent is a mother or a father. The participants expressed more in the subcategory of giving gifts to make their mothers happy and to spend qualified time to make their fathers happy. On the other hand, it is seen that middle term children show more ideas in the sub-categories of showing academic success, fulfilling their desires, spending quality time compared to pre-adolescents, and girls are making their fathers happy in showing academic success compared to boys. Also, in the help sub-category, pre-adolescents and boys reported more opinions than the others. Although the expression of children in these categories is similar to the mother, there are differences in the ways of making the father happy especially in the help category. For example, the participants stated that they make their father happy with their phrase such as "I make my father happy when I go to the arable field with my father and help him pick up the harmful weeds", "when I help him feed the animals in the barn ", "I drive the field with the tractor to help my father".

When the answers of the children to the question of how they make their teachers happy were examined, they included the behaviors of children not to disrupt the course, instead of helping opinions expressed for their parents. Children think that they make their teachers more happy by showing academic success than their parents. However, in the qualified time sub-category, the participants expressed fewer opinions for their teachers than their parents. Similar to parents, mid-term children have more ideas about fulfilling the teacher's wishes than adolescents. Children used the expressions of "I don't make my teacher yell too much and I don't tire her out", "I don't interrupt him while he lectures", "I don't talk in class", "I'll sit quietly in my place when the break is over" in the sub-category of not to disrupt the course.

When the opinions of the children about making their friends happy are examined, it is seen that the answers are in the form of giving gifts, spending quality time, establishing good relations and playing games. Unlike parents, teachers, and children, they make them happy by building good relationships with their friends and playing with them. In these two sub-categories, children in middle childhood are stated more opinions than adolescents and also, boys stated more opinions than girls in the game-playing sub-category.

Children's Ways to Be Happy

Table 4 shows the analysis of the answers given by the participants to the last question of the study: what are you happy about when your parents, teachers, and friends do?

Table 4.
Frequency Distribution of Categories and Subcategories According to the Analysis of How Children Are Happy by Their Parents, Teachers, and Friends.

Category	Sub-categories	Middle childhood	Pre-adolescent	Girl	Boy
The mother's ways to make her child happy	Giving gifts	14	3	12	5
	Fulfilling the request	19	35	14	40
	Approving	5	8	8	5
	Beloving	22	9	14	16
The father's ways to make his child happy	Giving gifts	14	18	15	17
	Fulfilling the request	10	11	9	12
	Approving	8	7	8	7
The teacher's ways to make the child happy	Beloving	20	9	11	18
	Giving high scores	4	27	12	19
	Performing desired activities	15	3	7	11
	Approving	12	6	11	7
	Beloving	9	9	8	10
The friend's ways to make the child happy	Building good relationships	10	15	13	11
	Loving	12	11	9	14
	Giving gifts	7	8	6	9
	Fulfilling the request	7	5	4	8
	Playing	17	5	8	14

Table 4 shows that children make similar expressions to their parents. Subcategories that result from these expressions are giving gifts, fulfilling their wishes, approving and loving. In the sub-category of giving gifts, the participants stated that they were happy when parents gave gifts such as toys, bicycles, toy cars, shoes, and phones. In the category of fulfilling their wishes, the children expressed their thoughts on parents' making the food they wanted and parents' giving their phones when the children wanted. In the approval category, the participants stated that they were happy when they were successful in their classes and their parents called them well done, they were permitted to play games and their parents value them. In the liking category, the participants expressed that they were happy when their parents kissed, hugged, loved, spent a good time together, went for a walk, played games.

When the data regarding their parents' ways of making them happy were examined comparatively, pre-adolescent and male participants expressed more opinions about happiness in case of their parents' fulfilling their wishes compared to middle-term children and girls. These requests are specifically made to the foods they want and allowed to play by phone. Participants in middle childhood were happier than adolescents to share with their parents, spend time with them, and establish an emotional bond with them. At the same time, boys stated that they were happier when they spent time with their fathers than girls.

When the opinions of the participants were examined according to replies of the question, 'Which behaviors of teachers make you happy?', there were categories of approving and loving similar to parents'; differently, they expressed more opinions in the sub-category of higher grades and performing the desired activities. Adolescents and male participants stated that they were more happy when the teacher gave them high grades; children in middle childhood expressed more opinions about doing the desired activities and approval of their teachers than adolescents.

In the analysis of the answers of the participants to the question, "Which behaviors of your friends would make you happy?", the sub-categories of positive relationships, liking, giving gifts, fulfilling their wishes and playing games emerged. Participants in middle childhood expressed more opinions about playing than adolescents. Boys also expressed more opinions in this subcategory than girls.

Discussion & Conclusion

This study aimed to determine the perception of happiness of the rural participant children in terms of gender and developmental stages. In this context, the participants in middle childhood and pre-adolescence were asked questions about what happiness is, how they make the people around them happy (mother, father, teacher, and friends) and which behaviors of their fathers, mothers, teachers and friends would make them happy. Accordingly, the research findings were discussed and interpreted under these four headings.

Happiness Perceptions of Children

When the obtained findings regarding the definition of happiness were examined, it was found that happiness was defined in four categories as a result of the actions such as goodness to another, making free choices, having fun, being together with beloved ones. The other categories were the most important aim of human actions, an instant positive emotion or smiling situation and indescribability. Social relationships that require communication and interaction with others such as doing good, being with beloved ones and having fun, increase happiness. Social relations are essential for high happiness, and without them, there is no high level of happiness (Diener & Seligman, 2002). The relationship between happiness and freedom may vary. The individualist view states that acting freely increases the happiness of people. However, the socialist view expresses the opposite (Veenhoven, 2000). In any case, there is a strong relationship between happiness and freedom (Veenhoven, 2000; Inglehart, Foa, Peterson & Welzel 2008; Vintimilla, 2014). The origin of the idea that happiness is a purpose of human actions is based on the old beliefs. Throughout history, philosophers accept happiness as the highest and best motivation in human action (Diener, 1984; Büyükdüvenci, 1993; Selim, 2008). In this study, the definition of happiness as positive emotions and smile is similar to the previous researches and literature. In the researches, it was found that positive emotions were important factors to increase happiness (Cohn et al., 2009), and a person with positive emotion generally had a smiling-happy face structure (Sanchez & Vazquez, 2014). Another category of the definition of happiness is the inexplicability of happiness. The complex structure of happiness is frequently expressed in the literature (Seligman, 2007). In general, the opinions expressed by the participants about the definition of happiness are in line with the literature.

Children's Ways to Make and Be Happy

When the opinions of the participants in the middle childhood and pre-adolescence period about how they make the people around them happy, it is concluded that according to the roles of the people around them, there are common and different methods used to make them happy. The participants think that the behaviors of giving gifts and spending time with them make the people around them happy. The participants stated that they made their parents, teachers, and teachers happy by showing academic competence and complying with their friends. The participants also think that they make their parents happy with their help behaviors, their teachers with not disrupting the course, and their friends with their positive relationships and play behaviors.

An analysis of how they are made happy by the people around them shows that they use similar expressions both for their fathers and mothers. Subcategories that emerge from expressions are giving gifts, fulfilling their wishes, approving and loving. In terms of giving gifts and fulfilling their wishes, the children expressed the same thoughts within the teacher. Also, they indicated the teacher's behaviors of giving high scores and doing the activities they wanted. The participants expressed that they were happy when their friends had positive relationships with them, loved them, giving gifts from them, fulfilled their wishes and played games with them.

The results show that there is a parallel between children's ways of being happy and ways of making others happy. Spending time with beloved ones, experiencing emotional intimacy with them is one of the important reasons for happiness (Seligman, 2007). Especially when individuals spend their free time with other people around them, it increases their happiness (Whillans, Dunn, Smeets, Bekkers & Norton, 2017). Parallel to this, children's compliance with the wishes of their parents and teachers,

showing them the happiness by showing academic competence, having good relations with their friends may be a result of the need to approve themselves and belong to the society. Research has revealed a positive relationship between social acceptance and a sense of belonging (Goodman, Gibson, Keiser, Gitari & Raimor-Goodman, 2018; Myers, 2000). Besides, the idea of making children happy and being happy by playing with their friends is a typical feature of their development because children in this period meet their needs such as socialization and learning through play (Ulutas, 2011).

The fact that children give gifts from people around them or give them gifts is one of the important issues associated with happiness. Due to their tendency to play in accordance with their development, it will always make children happy if they can give new toys as gifts (Egemen, Yılmaz & Akil, 2004). Similarly, gift giving makes adults happy, too (Dunn, Akin & Norton, 2008). Children also expressed that they were happy to help people around them. In societies engaged in animal husbandry and agriculture, men and women are similarly working intensively for the livelihood of the household (Berkes, 2018). This was reflected in the results of the research. The participants expressed their happiness by helping their parents in the field and livestock because in communities based on livelihood economics children are not excluded from adult activities, they actively observe community activities and improve their skills and well-being by participating in these activities. The participation of children in the family's livelihood is supported by caregivers (Göncü, Mistry & Moiser, 2000).

In this research, it is widely seen that children make their teachers happy by showing academic qualifications such as studying, demonstrating academic success and especially following the rules of the course. Although it can be said that the feeling of success is effective only in middle childhood, it can be also said that this thought is dominant in the whole educational life of the individual (Senemoglu, 1997). Also, the finding that children make their teachers happy by following the rules of the lesson such as not speaking in the lesson, not exhausting the teacher and listening quietly may be an indication that traditional methods are used in education because in the traditional method, the teacher is the narrator and the student is the silent listener (Sahin, 2005).

Gender Differences in Perception of Happiness

In this study, there were some differences in the opinions of girls and boys about being happy or making others happy. While the boys thought that they made their parents more happy with their help behaviors and their friends with their playing games, the girls stated that they made their teachers happy with their spending qualified time, and their fathers by showing academic success. When the boys were examined in terms of how the people around them make them happy, it can be said that they expressed more opinions about fulfilling their wishes for their mothers, spending qualified time with them for their fathers and friends, and giving high scores in exams for their teachers compared to girls.

The idea of boys making their parents happy with their behavior may be the result of the need for heavy labor in rural areas. The fact that boys express more thoughts about play than girls may be due to the traditional social structure because in traditional society, it is more acceptable for boys to play outside than girls. The girls' opinions about being happy by spending qualified time with their teachers compared to boys can be said as a result of the development of girls in socialization and communication areas more advanced than boys.

In a study, while the boys' perceptions of happiness were more concrete, the girls were more likely to associate happiness with intangible factors (Ozsen, 2015). In this study, it is consistent with the literature that boys expressed more concrete desires than girls and the girls expressed more emotional factors (Ismen, 2001; Tugrul, 1999; Seyis, Yazici & Altun, 2013). In quantitative studies on gender, it is common that gender difference may not provide sufficient clues about happiness (Myers, 2000). In scientific studies, the findings on gender and happiness are not consistent. While some studies do not differ, others may. While Bozkus, Cevik and Ucdoruk (2006) and López-Pérez and Fernández-Castilla (2018) did not find any differences between genders in their studies; however, Akin and Şentürk (2012) found that women's happiness levels were higher than men. Similarly, in a study examining happy and unhappy situations in individuals' lives, women reported more happy or unhappy feelings than men

(Cameron, 1975). In this case, it is possible to say that women's emotions show more variability than men (George et al., 1996).

Age Differences in Happiness Perception

Age is one of the variables examined in research on happiness (Myers, 2000). In this study, it was found that although the opinions of the participants in middle childhood and pre-adolescence were similar, there were some differences between them. Children in middle childhood reported higher opinions than adolescents on academic achievement, the fulfillment of wishes, and presenting gifts to keep their parents happy. Adolescents stated that they made them more happy by spending quality time with their mothers, helping their fathers and giving gifts from their friends. In terms of making friends happy, middle-term children expressed that they made their friends happy by playing with them.

The children in middle childhood expressed more opinions about their happiness in the environment when compared to the adolescents in the category of quality time spent with their parents. Similarly, children in this period expressed that they were happy as their teachers approved themselves and did the activities they wanted. Again, children in middle childhood produced more ideas in the category of playing with their friends than adolescents. Adolescents expressed more opinions about happiness than the middle-term children when their mothers fulfilled their wishes and their teachers gave high grades.

Children's views on happiness are similar to the developmental characteristics of their ages. Mid-term children are more dependent on their parents and teachers than adolescents and are likely to do more to make them happy. Similarly, middle-term children are happier when they play with their friends and their teachers do the activities they want than their adolescents. The activities that children want are usually free and outdoor games. This indicates that only in-class activities during primary school years negatively affect the happiness of children. Play is essential for everyone, especially for young children is a basic requirement (Demiriz ve Ulutas, 2016; Unal, 2009). Also, in a study in which a large sample of children was included; It is seen that people who spend free time outside places like school and work report happiness more (Cameron, 1975). Since the primary school period is the period where academic success is important (Sumer & Sendag, 2009), children in this period think that they make adults happy with their positive behavior in school. Because of the need for the active labor force in rural areas, adolescents realize that they help their fathers by helping them in their work (Gulcubuk, 2012). At the same time, this situation can make children happy. Also, a study conducted with children and adolescents in middle childhood revealed that the themes of being with friends, being praised, getting good grades, entertainment and charity were similar in both age groups (López-Pérez & Fernández-Castilla, 2018).

Research on the age variable has generally been studied in the adult context. In the studies, it is stated that young people are happier than the elderly, and there are very happy and unhappy people in every age group (Myers, 2000), and even that people can be both happy and unhappy at the same time (Larsen, McGraw, & Cacioppo, 2001). Also, it is stated that the age variable does not have a relationship with happiness or the results of the study are generally contradictory (Myers, 2000; Mroczek & Kolarz, 1998; Frijters & Beaton, 2012).

As a result of the analysis of the opinions of the participants, happiness can be defined as the result of an event-situation, the purpose of human actions, a momentary sense of love or smile, and an indefinability. People generally aim to become happy in their whole lives, but also strive for the happiness of other people around them and take action (Dutt & Radcliff, 2009 p.45). Happiness is related to the individual's subjective emotional state such as love, but especially smile is accepted as one of the greatest indicators of actual happiness (Seligman, 2007).

In the findings of this research, there is a high similarity between the methods of making individuals happy and the methods of being happy. Also, when the total number of views expressed in Table 3 and Table 4 is considered, it is seen that children express more opinions about the ways of making others happy rather than being happy by themselves. In other studies, it was found that individuals feel happier when they do something to make others happy (Dunn, Aknin & Norton, 2008; Seligman, 2007).

The fact that the research was conducted with the participation of children in rural areas was partially reflected in the findings. Adolescents and boys expressed more ideas about helping their parents. This situation can be interpreted as the result of the need for labor in societies interested in agriculture and animal husbandry in rural areas (Basaran, Celik & Söylemez, 2019; Canatan, 2018, p.209) because the socio-cultural context has an important role in the perceptions of individuals (Malchiodi, 2005). Children's perceptions of happiness are in a vertical relationship with teachers and parents based on authoritarian status while they have horizontal relationships with their peers. This may be the result of the low level of emotional co-operation of the parents with their children due to the intensity of work in rural areas (Aktın, 2018). However, children meet their needs with peer groups.

Recommendations

As reflected in the results, parents and teachers should approve of their reasonable thoughts and behavior, and they should give them freedom to ensure that children are happy. They can make children happy by giving tasks and responsibilities especially according to their developmental level. They can increase the happiness of children by accepting the gifts they receive and showing their interest to them. Also, when parents are sufficiently observed to be unable to participate in the games of their children in rural areas of Turkey (Göncü, Tuerk & Johnson, 1999), children must participate in the activities that will improve their interactions with their parents.

It was found that children did not express their ideas about being happy by spending qualified time for their teachers. In this case, teachers have important duties because didactic education and interaction do not make children happy by itself (Basaran & Celik, 2018; Osborn & Milbark, 1987, p.94). The results of this study show that children do not have enough ties with their teachers except for academic achievement. Teachers should look forward to the opportunities to spend quality time with children, especially considering their desires to engage in free activities outside the school. Educators can start by getting to know the children's ecological environment better so that they can better learn their social-emotional needs and make better educational interventions. Also, awareness training and activities can be organized for children for the definition of happiness.

This study has two limitations. One of the limitations is that it was conducted in a partly rural area, as reflected in the results. Researchers can make comparative studies by working in the context of urban or rural areas with different cultures. The second is that the four age differences between the groups of participants in middle childhood and pre-adolescence are considered as insufficient for comparison. For comparison, adolescents older than a few years or with different age groups can be studied. As a result, happiness in literature is generally examined in the adult sample. However, knowing the opinions of children about happiness can affect parents' behaviors and attitudes, and contribute positively to teachers' activities

Türkçe Sürümü

Giriş

Bilimde her disiplin, mutluluğa dair özel bir görüş geliştirmiştir: psikologlar mutluluğu bir kişilik konusu olarak görmekte, biyologlar mutluluğun kimyasal işlemlerin sonucu olarak ortaya çıktığını ifade etmekte, filozoflar mutluluğu çoğunlukla ahlaki bir bağlam içerisinde değerlendirmekte, sosyologlar ise sosyal bir durum olarak görmektedirler (Glatzer, 2000). Tarih boyunca özellikle felsefe alanında incelenen bir kavram olan mutluluk, genellikle insan yaşamının nihai amacı ve fiillerinin en önemli sebebi olarak ifade edilmiştir (Büyükdüvenci, 1993). Bununla beraber mutluluk felsefeyle beraber psikolojinin de ilgilendiği bir alan olmuştur. Felsefenin aksine psikolojinin mutluluk olgusuyla ilgilenmeye başlaması psikolojik problemlerin araştırılmasına dayalı olarak ortaya çıkmıştır.

Yaklaşık olarak 1970'lerden sonra psikoloji, mutluluk kavramıyla doğrudan ilgilenmeye başlamıştır. Bu tarihlerden itibaren pozitif psikoloji bağlamında yetişkinliğe yönelik mutluluk kavramı literatürde yer edinmesine rağmen özellikle çocukların mutluluk algılarını belirlemeye yönelik çalışmalara literatürde az rastlanılmaktadır. Çocukların mutluluk kaynağını ve algısını bilmek uygulayıcıların uygun eğitim ortamları ve programları oluşturmalarına katkı sağlaması açısından önemlidir (Öğretir, 2009). Bu açıdan bu araştırmanın amacı orta çocukluk dönemi ve ön ergenlik dönemi katılımcıların mutluluk ile ilgili algılarının nasıl olduğunu ele almaktır.

Mutluluk

Mutluluk kavramı her ne kadar evrensel olsa da, anlamı karmaşık ve belirsizdir. Bu karmaşıklığa rağmen yapılan araştırmalarda mutluluğun tanımına ilişkin genel bir fikir birliğinin sağlandığı söylenebilir: Lu'nun (2001) çalışmasında belirtilen bu fikir birlikleri; olumlu duygulanım, yaşam doyumu ve olumsuz duygulanımın olmamasıdır. Mutluluk bireyin hayattan zevk alıp tatmin olmasını, memnuniyetinin artmasını vurgulayan, huzuru içeren, kişinin kendi hayatını duyuşsal ve bilişsel olarak değerlendirmesini ifade etmektedir (Diener, Oishi ve Lucas, 2003). Ayrıca araştırmalarda mutluluğun öz kabul, diğerleriyle iyi ilişkiler, özerklik, çevresel uygunluk, yaşamın amacı, kişisel gelişim gibi bileşenlerinin olduğu da sıklıkla ifade edilmiştir (Ryff, 1989). Mutluluk kavramına ilişkin bu çok yönlü ve değişken tanımlamalar mutluluğa ilişkin algıların belirlenmesini gerekli kılmaktadır.

Mutluluk algısı üzerinde etkisi olan birçok faktör vardır. Bu faktörler çocuğun benlik algısı, mizacı gibi bireysel özellikleri olabildiği gibi aile, toplum ve okul gibi çevresel özelliklerini de kapsamaktadır. Düşük sosyo-ekonomik çevrede büyüyen çocukların daha fazla refah veya hediyelerle mutlu oldukları ifade etmiştir. Bununla beraber verilecek bir hediyeyle mutlu olmak diğer çocuklarda da en çok tespit edilen sebeplerden biridir (Karabay ve Aydın, 2017). Araştırmalarda erken dönem yaşantılarının da mutluluk üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Gander ve Gardiner (1995), ebeveynlerine güvenli bağlanan bebeklerin diğer akranlarına göre daha fazla mutlu olduğunu ifade etmişlerdir (akt. Erikçi, 2005). Çocukların mutluluğa ilişkin algılarını boşanma, anne-baba yoksunluğu gibi ailesel etmenlerde etkileyebilmektedir. Boşanmış ailelerde yaşayan çocukların geçmişte yaşadıkları güzel anıları tekrar deneyimlemeyi mutluluk olarak tarif ettikleri bulunmuştur (Erikçi, 2005). Sosyo-ekonomik statünün, ebeveyn-çocuk arasındaki güvenli bağlanmanın ve ebeveynlerin boşanma durumunun çocukların mutluluğa ilişkin algılarını etkilediği görülmektedir. Bu faktörlere ek olarak, eğitim ortamlarındaki deneyimler de çocukların mutluluğa ilişkin algılarını etkileyebilmektedir.

Mutluluğa ilişkin literatür incelendiğinde çocuğun yaşamının önemli bir kısmını geçirdiği eğitim ortamındaki formal etkinliklerin çocukları yeterince mutlu etmediğibuna karşın sosyallik içeren serbest zaman etkinliklerinin çocuklara daha fazla mutluluk sağladığı görülmüştür (Csikszentmihalyi ve Hunter 2003). Örgün eğitimdeki akademik etkinliklere yönelik ebeveynlerin görüşünde çocukların görüşleriyle paralellik göstermektedir. Çocukları için eğitim kurumu seçme kriterlerini araştıran çalışmalarda, ebeveynlerin çocuklarının mutlu olmasına değer verdikleri ve akademik becerilerin değerini önemli

ölçüde en aza indirdikleri görülmüştür (Coldron ve Boulton, 1991). Bununla beraber sadece eğitim kurumunun kendisi de çocukları mutlu edebilmektedir. Yapılan bir araştırmada, okula gitme ve okulda başarılı olma gibi faktörlerin hemen hemen bütün çocukları mutlu ettiği bulgulanmıştır (Karabay ve Aydın, 2017). Bu bağlamda okul ortamında çocukların mutluluk düzeyini belirleyen faktörlerin belirlenmesi önem arz etmektedir.

Çocuklara yaptıklarında mutlu hissettikleri olayları sıralamaları istendiğinde çocuklar genel olarak oyun oynamak, gezmek, etkinlikler yapmak, aileyle vakit geçirmek, hediye almak gibi özellikler saymışlardır (Karabay ve Aydın, 2017). Bu bulgular çocukların mutluluğunu artırmanın birçok yönteminin olduğunu göstermektedir. Mutluluk, bireylere makul zorluklarla başa çıkabilmek için uygulayabilecekleri becerileri sağladıkça; sorumluluk sınırları içerisinde kendilerini ifade etme özgürlüğüne sahip oldukça; seçtikleri arkadaşlarla ve refahlarını önemseyen yetişkinlerle etkileşimin keyfini yaşamalarına izin verildikçe artmaktadır (Csikszentmihalyi ve Hunter 2003).Çocukların mutluluk seviyesini artırmak için öncelikle çocukların mutluluğa ilişkin algılarının ne olduğunu belirlemek gerekir. Mutlulukla ilgili şimdiye kadar yapılan araştırmaların genellikle şehirdeki çocuklara odaklandığı göz önüne alındığında kırsal kesimdeki çocukların mutluluk algılarının bilinmesi eğitimdeki formal ve informal yaşantılara olumlu katkı sağlayabilir.

Kırsal Bölgedeki Çocuklar ve Mutluluk

Mutluluğun temelde iki nedeni vardır: birincisi bireyin içsel deneyimleri, ikincisi ise kendisi dışındaki nedenlerdir. Bireyin mutluluğunu etkileyen dışsal faktörlere bakıldığında bunların içinde en önemli faktörlerin bireyin içinde bulunduğu sosyo-kültürel ortam ve bu ortamda bireyin diğer kişilerle yaşadığı etkileşimler olduğu görülmektedir (Göncü, 2019; Csikszentmihalyi, 2005, s.107).Kırsal bölgelerde bu sosyo-kültürel ortamlardan biridir.

Kırsal bölgede aile yapılarının ve çocukların algıları, yaşantıları, gelişimleri gibi özelliklerinin incelenmesi gerek sosyoloji alanı bağlamında gerekse eğitim bilimleri araştırmalarında bağımsız değişken olarak yer almaktadır. Eğitim araştırmalarında kırsal bölge, çocukların akademik başarı, okula hazır olma, sosyalleşme gibi özellikleri incelenirken bağımsız değişken işlevi görmek ve yapılan karşılaştırmalarda kırsal kesimdeki çocukların gelişimsel ve akademik alanlarda yeterli düzeyde olmadıkları ve bu kesimdeki çocukların özelliklerinin belirlenerek, eksik oldukları alanlarda daha fazla desteklenmeleri gerektiğine ilişkin önerilerde bulunmaktadır (Gan, Meng ve Xie, 2016; Justice, Jiang, Khan ve Dynia, 2017). Sosyolojik açıdan kırsal bölgedeki aile ve çocuk faktörleri incelendiğinde tarım ve hayvancılık faaliyetlerine, toplumsalcılığa, üretkenliğe vurgu yapılmakta ve bu alanlarda erkek faktörü ön plana çıkarılmaktadır. Bununla beraber kadınlarda benzer işlerde çalışmakta ve ev ekonomisine katkı sağlamaktadırlar. Aileler genellikle üç nesil aynı evde yaşamakta, çocukların eğitimi ve bakımı anne babayla beraber diğer ev üyeleri tarafından da paylaşılmaktadır (Öztürk, 2017, s.169).

Geleneksel düşüncenin hâkim olduğu kırsalda, tanımlanmış bir çocukluk dönemi yoktur. Çocuklar yetişkinlerin yanında, onların yaptığı işlere destek olur ve erken yaşlarda hayata atılırlar (Canatan, 2018, s.209). Bu durumda çocuklar evin geçimine destek olmak için çalıştıkları işi, eğlence ve oyuna dönüştürerek (Sevinç, Davran, Özel ve Sevinç, 2015) veya duygusal ihtiyaçlarını karşılamak için kardeşleri, ağabeyleri ve akran gruplarıyla oynayarak ve onlarla zaman geçirerek mutlu olmaktadır (Aktın, 2018). Çocukluk döneminde hem anneler hem de babalar yoğun işlerden dolayı çocuklarla ilgilenme, etkileşim kurma gibi zaman alıcı etkinlikleri yeterince gerçekleştiremediklerinden çocuklar etrafındaki diğer kişilere yönelmektedirler (Göncü, Tuermer ve Johnson, 1999; Poster, 1989, s.217). Kırsal kesimde çocuklar arasındaki cinsiyet farklılığına bakıldığında ise ataerkilliğin yaygın olduğu kırsalda erkekler kızlara göre daha fazla toplumsal olayların içindedir (Canatan, 2018, s.209). Yukarıda da değinildiği gibi kırsal bölgedeki belli başlı özelliklerin çocukların mutluluğa ilişkin algılarında etkili olması muhtemeldir.

Çocuklarda mutluluk algısı yeterince incelenmemiş konular arasındadır. Kırsal kesimdeki çocukların mutluluğuna ilişkin yürütülen çalışmalarda da, kırsaldan kente göç etmiş çocukların mutluluğu incelenmiştir. Bu araştırmalarda çocukların kentte pek mutlu olmadıkları ve kırsal kesimdeki yaşantılara

ve doğallığa özlem duydukları bulunmuştur (Ishizaka ve Midorikawa, 2005; Özşen, 2009). Öte yandan orta çocukluk ve ön ergenlik dönemindeki katılımcıların mutlulukla ilgili algılarının resim çizme yöntemiyle incelendiği bir çalışmada çocukların dış mekânları sıklıkla çizdikleri ve elma ağacı gibi doğayı temsil eden figürlere yer verdikleri bulunmuş ve bu algının oluşmasında bireyin büyüdüğü ortamın büyük oranda etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Aktın, 2018).

Problem Durumu

Sadece akademik başarı odaklı eğitim programlarından ziyade çocukların eğlendiği, istekli olduğu ve kendisini mutlu hissettiği etkinliklerle beraber sunulan programlar gerek akademik başarı açısından gerekse dil, sosyal-duygusal gelişim açısından daha etkili olmaktadır (Duncan, Schmitt, Burke ve McClelland, 2018). Ailelerin de çocukların mutluluğuna ilişkin görüşleri eğitim programlarının sadece akademik başarı odaklı olmalarının yetersizliğini ortaya koymaktadır (Coldron ve Boulton, 1991). Bu yüzden sosyal bilimcilerin çocukların yaşam kalitesini artırmaya yardımcı olmaları için mutluluğu etkileyen koşulları ve çocukların mutluluk tanımlamalarını daha net bir şekilde açıklaması gerekmektedir (Csikszentmihalyi ve Hunter, 2003). Kırsal kesimle ilgili yapılan çalışmalarda da çocukların mutluluk algısının ve mutlulukla ilişkili faktörlerin ne olduğu tam olarak belirlenmemektedir (Özşen, 2015). Mutlulukla ilgili araştırmaların genellikle şehir merkezlerinde yapıp sonuçlarının şehir ve kırsala genellendiği göz önüne alındığında ve kültürlerarası karşılaştırmalarda pek de odak noktası olmayan Türkiye gibi bir ülkenin (Göncü, 2019) kırsal kesimdeki çocukların mutluluğuna ilişkin algılarının bilinmesi çocuklara yönelik yapılacak gerek ailesel gerekse eğitimsel müdahalelerin etkililiğini artırması açısından önemlidir. Araştırmanın çalışma grubunu orta çocukluk dönemi ve ön ergenlik dönemindeki çocuklar oluşturmaktadır. Çalışma gruplarının bu dönemlerden seçilmesinin temel nedenlerinden biri orta yaşta ve ön ergenlik döneminin başındaki çocukların sosyal ve duygusal ile bilişsel açıdan farklı özellikler sergilemesidir. Orta çocukluk dönemindeki çocuklar bilişsel açıdan somut işlem döneminin özelliklerini göstermekte, sosyal-duygusal gelişim açısından ise okul yaşantısından dolayı başarı duygusuna odaklanmaktadır. Ön ergenlik dönemindeki çocuklar ise soyut işlem döneminin özelliklerini taşımakta ve sosyal-duygusal olarak kimlik gelişiminde önemli değişimlerin olduğu bir aşamada bulunmaktadır. Bu dönemsel özelliklerin ise mutluluğuna ilişkin algılarda farklılık oluşturabileceği düşünülmektedir (Bee ve Boyd, 2009, s.369; Santrock, 2012, s.16; Senemoğlu, 1997). Bu doğrultuda araştırmanın amacı kırsal bölgede yaşayan orta çocukluk dönemi ve ön ergenlik dönemindeki katılımcıların mutluluğuna ilişkin görüşlerini incelemektir. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

- Çocuklar çevresindeki insanları nasıl mutlu etmektedirler?
- Çocuklar çevresindeki insanlar ne yaptıklarında mutlu olmaktadırlar?
- Çocuklar mutluluğu nasıl tanımlamaktadırlar?
- Çocukların mutluluk algısı, orta çocukluk dönemi ve ön ergenlik dönemindeki çocuklar açısından farklılaşmakta mıdır?
- Mutluluk algısı cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

Metod

Araştırma nitel araştırma olarak tasarlanmıştır. Nitel yaklaşım sosyal ya da beşeri bir probleme bireylerin veya grupların atfettiği anlamları keşfetmeye ve anlamaya yönelik bir yaklaşımdır (Creswell, 2017). Çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji yöntemi kullanılmıştır. Fenomenolojik araştırma araştırmacının katılımcılar tarafından tanımlanmış şekliyle bir fenomenle ilgili bireylerin deneyimleri, algıları ve hislerinin betimlenmesidir (Patton, 2014; Creswell, 2017). Araştırma da çocukların mutluluk kavramına ilişkin algılarının betimlenmesi amaçlandığından nitel desenlerden fenomenoloji yöntemi seçilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın örnekleme amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Bu örnekleme yönteminde araştırmanın amacına yönelik niteliklere sahip örneklem seçilir (Büyüköztürk,

Akgün, Demirel, Karadeniz ve Çakmak, 2015). Bu kapsamda araştırmanın örneklemini Türkiye'nin doğusunda bulunan Ağrı ilinin bir köyünde yaşayan orta çocukluk ve ön ergenlik dönemindeki çocuklardan oluşmaktadır. Örneklem grubundaki bireylerden cinsiyeti, yaşı, anaokuluna gidip gitmeme durumu, ebeveynlerinin mesleği, kardeş sayıları, kaçınıcı çocuk oldukları ve kendi sosyo ekonomik durumlarını ifade etmelerine ilişkin elde edilen bilgiler Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1.
Çalışma Grubunun Özellikleri.

		f	$\bar{x}$
Yaş	Orta çocukluk		9.1
	Ön ergenlik		13.1
Cinsiyet	Orta Çocukluk	Kız	21
		Erkek	26
	Ön ergenlik	Kız	21
		Erkek	27
Anaokuluna gitme durumu	Evet	69	
	Hayır	26	
Ebeveyn mesleği	Ev hanımı, çiftçi (anne)	95	
	Çiftçi (baba)	62	
	Diğer (inşaat, şoför, esnaf) (baba)	33	
Kardeş sayısı	3 ve altı	23	
	4-6 arası	61	
	7 ve üstü	11	
Kaçınıcı çocuk olduğu	İlk	24	
	Orta	48	
	Son	23	
Sosyo-ekonomik durum	Üst	12	
	Orta	73	
	Alt	10	

Tablo 1 incelendiğinde orta çocukluk dönemindeki çocukların 21 kız 26 erkek olmak üzere toplamda 47 kişi olduğu, yaş ortalamalarının 9.1 olduğu; ön ergenlik dönemindeki çocukların ise 21'inin kız, 27'sinin erkek olmak üzere toplam 48 kişi olduğu, yaş ortalamalarının 13.1 olduğu görülmektedir. Bununla beraber katılımcıların 69'u daha önce anaokulunu gitmişken 26'sı gitmemişlerdir. Ebeveyn meslekleri açısından anneler herhangi bir profesyonel meslekte çalışmamakta, babalar ise genellikle çiftçilik ve hayvancılık işleriyle uğraşmaktadır. Çocukların genellikle 4-6 kardeşe sahip oldukları ve ortanca çocuk oldukları görülmektedir. Son olarak çocuklar kendi sosyo ekonomik durumlarını genellikle orta seviyeli olarak görmektedirler.

Veri Toplama ve Analiz

Araştırmada veriler demografik bilgi formu ve görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Demografik bilgi formunda çalışma grubunun özelliklerine dair bilgiler istenmiştir. Görüşme formu da araştırmacılar tarafından oluşturulmuş ve çocuk gelişimi ve eğitimi alanında bir uzmanın görüşüne sunulmuştur. Görüşme formunda çocukların günlük yaşamda daha sık iletişim ve etkileşimde bulunduğu kişiler olan annelerini, babalarını, öğretmenlerini ve arkadaşlarını nasıl mutlu ettikleri ve bu kişilerin ne yaparlarsa kendilerinin mutlu olabildiklerine dair sekiz soru ve mutluluğun tanımına dair genel bir soru yer almaktadır. Bu sorular; Baban ne yaptığında mutlu olursun?, Babanı mutlu etmek için ne yaparsın?, Annen ne yaptığında mutlu olursun?, Anneni mutlu etmek için ne yaparsın?, Öğretmenini mutlu etmek için ne yaparsın?, Öğretmenin seni mutlu etmek için ne yapar?, Arkadaşlarını mutlu etmek için ne yaparsın?, Arkadaşların seni mutlu etmek için ne yapar? Ve sence mutluluk nedir? Sorularıdır.

Veriler resim dersi esnasında sınıf öğretmeni tarafından formlar aracılığıyla elde edilmiştir. Bu kapsamda öğretmene araştırmaya ilgili gerekli bilgiler verilmiş, araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu çocuklara ifade edilmiştir. Bütün çocuklar sözlü olarak gönüllü olduklarını ifade ettikten sonra çocukların hem rahat resim çizmeleri hemde formları doldururken birbirlerinin düşüncelerinden etkilenmemeleri için ayrı oturmaları sağlanmıştır. Çocuklara görüşme formu verilmeden önce ön hazırlık olması amacıyla çocuklardan mutlulukla ilgili bir resim çizmeleri istenmiştir. Çizilen resimler araştırma kapsamına dahil edilmemiştir. Resim çiziminin istenmesinin sebebi çocukları mutlulukla ilgili düşünmeye sevk etmek ve daha nitelikli verilerin elde edilmesini sağlamaktır. Çocuklar ilgili formu doldurduktan sonra araştırmacılar tarafından verilerin analizine geçilmiştir.

Elde edilen verilerin analizi içerik analizi yöntemiyle yapılmıştır. Çocuklara ilişkin cevap formları K1, K2 (katılımcı 1,2) şeklinde numaralandırılmıştır. Daha sonra aynı soruların cevapları form numaralarıyla beraber tek bir dosyada bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Çocukların sorulara verdikleri cevaplar tekrar tekrar okunarak ortaya çıkarılabilecek kategori ve temalara ilişkin araştırmacılar arasında fikir alışverişinde bulunularak görüş birliğine varılmıştır. Çocukların görüşlerinin analizi sonucu elde edilen bulgular kategori ve tema olarak sınıflandırılarak frekansları verilmiştir. Elde edilen veriler ise gelişimsel açıdan tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Verilerin güvenirliliğinin hesaplanmasında Miles Huberman'ın önerdiği yöntem kullanılmıştır. Bu doğrultuda verilerin %20'lik kısmı ikinci bir araştırmacı tarafından kodlanmış ve aralarındaki tutarlılık değerleri tespit edilmiştir. Bu yöntemde göre kabul edilebilir en düşük uyum değerinin %70 olması gerekmektedir (Miles ve Huberman, 1994,s.64). Bu araştırmada, kodlayıcılar arasındaki uyum yüzdesi %86 olup kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Nitel araştırmalarda geçerlik; inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık, teyitedilebilirlik şartlarının yerine getirilmesiyle sağlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu doğrultuda inandırıcılığın sağlanması amacıyla veriler çocukların doğal ortamlarından biri olan sınıf ortamında ve güvenli bir kişi olan öğretmenleri tarafından elde edilmiştir. Aktarılabilirlik şartının sağlanması amacıyla özellikle katılımcılar amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiş ve çocukların düşüncelerinden örnekler bulgular kısmında verilmiştir. Zaman ve olguların sürekli değişmesinden dolayı nitel araştırmaların sonuçlarının tutarlılığı ve teyitedilebilirliği mümkün olmamakla beraber araştırmacılar veri toplama araçlarının oluşturulması, verilerin toplanması ve analiz edilmesi süreçlerinde tutarlılığı kısmen sağlayabilirler (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.306). Bu doğrultuda görüşme formu uzman görüşüne sunulmuş, verilerin dijital ortama aktarılması ve kodlanması süreçleri veri kaybına yol açmayacak şekilde yapılmış ve her iki araştırmacı da bu süreçlerde aktif rol oynayarak verilerin nesnel değerlendirilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Teyit edilebilirlik açısından ise analiz ve yorumlama sürecinde ham verilere sürekli dönüşler yapılmıştır.

Bulgular

Çocukların Mutluluk Algıları

Öncelikle katılımcılara "Sence mutluluk nedir?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan alınan cevaplara göre oluşturulan kategori ve alt kategoriler Tablo 2'te gösterilmiştir.

Tablo 2.

Çocukların Mutluluğun Tanımına İlişkin Görüşlerinin Kategori Ve Alt Kategorilere Göre Frekans Dağılımı.

Kategori	Alt kategori	n		
Mutluluk algısı	Sonuç	İyilik yapma	11	
		Sevdikleriyle beraber olma	10	
		Özgürce davranma	13	
		Eğlenme	3	
	Amaç	Hayatın amacı	11	
		Sevme	28	
		Duygu-Durum	Heyecanlanma	11

	Gülümseme	9
Tarif edilemezlik	İfade edememe	6

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların mutluluk algılarının dört kategori altında toplandığı görülmektedir: Sonuç, amaç, duygu-durum ve tarif edilemezlik. Katılımcılara göre mutluluk bir olayın-durumun sonucudur, insan eylemlerin amacıdır, anlık bir duygu-durumdur ve tarif edilemezdir. Katılımcıların mutluluğun tanımına ilişkin verdikleri cevaplar kodlarına göre sırayla aşağıdaki gibi örneklendirilebilir:

K12: “Mutluluk, birisinin bize bir şey yapması veya vermesidir.”

K5: “Mutluluk, ailele birlikte olmaktır.”

K42: “Mutluluk, sevdiğimiz kişilerle beraber istediğimiz şeyleri yapmaktır.”

K23: “Mutluluk, eğlenmektir.”

K19: “Mutluluk, insanın en sevdiği ve arzuladığı şeydir, mutlu olmak için ne yapsak ayıp değil.”

K68: “Mutluluk, insanın içindeki en büyük duygudur, sevgidir.”

K71: “Mutluluk, ağzımız kulaklarımıza kadar geldiğinde ortaya çıkan şeydir, gülümsemektir.”

K85: “Kelimelerle tarif edilemez.”

Çocukların Mutlu Etme Yolları

Çocukların anne, baba, öğretmen ve arkadaşlarını nasıl mutlu ettiklerine ilişkin yöneltilen sorulara verdikleri cevapların gelişim düzeyi ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 3’de gösterilmektedir.

Tablo 3.

Çocukların Anne, Baba, Öğretmen Ve Arkadaşlarını Mutlu Etmeye Yönelik Görüşlerinin Kategori Ve Alt Kategorilere Göre Frekans Dağılımı.

Kategori	Alt kategori	Orta çocukluk	Ön ergenlik	Kız	Erkek
Anneyi mutlu etme yolları	Hediye alma	25	8	18	15
	Akademik başarı gösterme	14	12	10	16
	İsteklerini yerine getirme	17	9	13	13
	Nitelikli zaman geçirme	7	18	15	10
	Yardım etme	17	10	12	23
Babayı mutlu etme yolları	Hediye alma	3	5	4	4
	Akademik başarı gösterme	25	16	19	9
	İsteklerini yerine getirme	20	8	13	15
	Nitelikli zaman geçirme	15	5	10	10
	Yardım etme	13	22	10	25
Öğretmeni mutlu etme yolları	Hediye alma	12	11	10	13
	Akademik başarı gösterme	43	35	38	40
	İsteklerini yerine getirme	18	3	9	12
	Nitelikli zaman geçirme	6	9	10	5
	Dersin düzenini bozmama	15	12	13	14
Arkadaşı mutlu etme yolları	Hediye alma	8	15	13	10
	Nitelikli zaman geçirme	7	7	8	6
	İyi ilişkiler kurma	34	27	29	32
	Oyun oynama	20	3	7	16

Tablo 3 incelendiğinde çocukların annelerini nasıl mutlu ettikleri sorusuna dair görüşlerinin *hediye alma*, *akademik başarı gösterme*, *isteklerini yerine getirme*, *nitelikli zaman geçirme* ve *yardım etme* alt kategorilerinde toplandığı görülmektedir. Katılımcılar genel olarak annelerini mutlu etmek için ona çiçek, elbise, bilezik ve çizdikleri resimleri hediye ettiklerini ifade ederken orta çocukluk dönemindeki çocuklar ergenlere göre daha çok annelerine *hediye almakla* onları mutlu ettiklerini belirtmişlerdir. *Akademik başarı gösterme* alt kategorisinde, çocuklar genellikle ders çalışma, yüksek not alma, okuma, çalışkan olma gibi düşünceler ifade etmişlerdir. Bu alt kategoride yaş ve cinsiyet değişkenleri benzerlik göstermektedir. *İsteklerini yerine getirme* alt kategorisinde çocuklar annelerini mutlu etmek için onun sözünü dinlediklerini, onu üzecek davranışlarda bulunmadıklarını, istediklerini yaptıklarını ifade etmişlerdir. Orta çocukluk dönemindeki çocuklar annelerin isteklerini yerine getirerek onu daha fazla mutlu ettikleri konusunda ergenlere göre daha fazla görüş belirtmişlerdir. *Nitelikli zaman geçirme* alt kategorisinde çocuklar annelerini sevgileriyle, gönlünü çelerek, beraber oynayarak ve sohbet ederek mutlu ettiklerini dile getirmişlerdir. Ön ergenler orta dönem çocuklarına göre anneleriyle duygusal ve birlikte zaman geçirerek onları daha çok mutlu ettiklerini düşünmüşlerdir. Katılımcıların annelerini mutlu ettikleri yollardan biri de *yardım etme* alt kategorisidir. Bu alt kategoride orta dönem çocukları ergenlere göre, erkeklerde kızlara göre daha çok annelerine yardım ederek onları mutlu ettiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 3'te çocukların babalarını mutlu etme yollarının anneye benzer olduğu görülmektedir. Buna karşın alt kategorilerdeki ifadelerin sıklığı, ebeveynin anne veya baba olma durumuna göre değişebilmektedir. Katılımcılar annelerini mutlu etmek için *hediye alma* alt kategorisinde, babalarını mutlu etmek içinse *nitelikli zaman geçirme* konusunda daha fazla görüş bildirmiştir. Bununla beraber orta dönem çocuklarının *akademik başarı gösterme*, *isteklerini yerine getirme*, *nitelikli zaman geçirme* alt kategorilerinde ön ergenlere göre daha çok fikir beyan ettikleri, kız çocukların ise erkek çocuklarına göre *akademik başarı göstermede* babalarını mutlu ettikleri görülmektedir. Ayrıca *yardım etme* kategorisinde ön ergen ve erkek çocukları diğerlerine göre daha çok görüş bildirmişlerdir. Çocukların bu kategorilere ilişkin ifadeleri anneye benzer olmakla birlikte özellikle *yardım etme* kategorisinde babayı mutlu etme yollarına özgü farklılıklar görülebilmektedir. Örneğin, katılımcılar, "*babamla beraber tarlaya gidip onunla zararlı otları koparmada yardımcı olduğumda babamı mutlu ederim*", "*ahırda hayvanların yemini verme de yardım ettiğimde*", "*babama yardım etmek için traktörle tarla sürerim*" gibi yardım davranışlarıyla babalarını mutlu ettiklerini belirtmiştir.

Çocukların öğretmenlerini nasıl mutlu ettikleri sorusu ile ilgili verdikleri cevaplar incelendiğinde, çocuklar anne-babaları için belirttikleri görüşlerden farklı olarak *yardım etme* davranışları yerine, *dersin düzenini bozmama* davranışlarına yer vermiştir. Çocuklar anne-babalarına oranla *akademik başarı göstermede* öğretmenlerini daha çok mutlu ettiklerini düşünmektedir. Fakat *nitelikli zaman geçirme* kategorisinde katılımcılar anne-babalarına göre öğretmenleri için daha az görüş belirtmiştir. Yine anne babalarda olduğu gibi orta dönem çocuklarının öğretmenin isteklerini yerine getirme konusundaki fikirleri ergenlere göre daha fazladır. Dersin düzenini bozmama konusunu çocuklar "*öğretmeni çok fazla bağırtıp yormam*", "*ders anlatırken sözünü kesmem*", "*derste konuşmam*", "*teneffüs bittiğinde sessizce yerime otururum*" şeklinde ifade etmişlerdir.

Çocukların arkadaşlarını mutlu etmeye dair görüşleri incelendiğinde verilen cevapların *hediye alma*, *nitelikli zaman geçirme*, *iyi ilişkiler kurma* ve *oyun oynama* şeklinde olduğu görülmektedir. Anne, baba ve öğretmenden farklı olarak çocuklar arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kurarak ve onlarla oyun oynayarak onları mutlu etmektedirler. Bu iki kategori incelendiğinde orta çocukluk dönemindeki çocukların ergenlere göre; *oyun oynama* kategorisinde ise erkeklerin kızlara oranla daha fazla görüş belirttikleri görülmüştür.

Çocukların Mutlu Olma Yolları

Araştırmanın son sorusu olan annen, baban, öğretmenin ve arkadaşların ne yaptığında mutlu olursun sorusuna ilişkin katılımcıların verdiği cevapların analizi Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

Çocukların Anne, Baba, Öğretmen Ve Arkadaşları Tarafından Nasıl Mutlu Edildiklerine İlişkin Görüşlerinin Analizine Göre Kategori Ve Alt Kategorilerin Frekans Dağılımı.

Kategori	Alt kategori	Orta çocukluk	Ön ergenlik	Kız	Erkek
Annenin mutlu etme yolları	Hediye alma	14	3	12	5
	İsteklerini yerine getirme	19	35	14	40
	Onaylama	5	8	8	5
	Sevme	22	9	14	16
Babanın mutlu etme yolları	Hediye alma	14	18	15	17
	İsteklerini yerine getirme	10	11	9	12
	Onaylama	8	7	8	7
	Sevme	20	9	11	18
Öğretmenin mutlu etme yolları	Yüksek not verme	4	27	12	19
	İstenilen etkinlikleri yapma	15	3	7	11
	Onaylama	12	6	11	7
	Sevme	9	9	8	10
Arkadaşların mutlu etme yolları	Olumlu ilişkiler kurma	10	15	13	11
	Sevme	12	11	9	14
	Hediye alma	7	8	6	9
	İsteklerini yerine getirme	7	5	4	8
	Oyun oynama	17	5	8	14

Tablo 4'te çocukların anne ve babaları ne yaptığında mutlu olduklarına dair verdikleri cevaplar analiz edildiğinde benzer şekilde *hediye alma*, *isteklerini yerine getirme*, *onaylama*, ve *sevme* alt kategorilerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Katılımcılar *hediye alma* kısmında genellikle anne babalarının kendilerine oyuncak, bisiklet, oyuncak araba, ayakkabı, telefon hediye ettiklerinde mutlu olduklarını ifade ederken, isteklerini yerine getirme kategorisinde daha çok istedikleri yemeklerin yapılması, istediklerinde telefonlarının verilmesi düşüncelerini ifade etmişlerdir. *Onaylama* kategorisinde katılımcılar başarılı olduklarında anne babalarının onlara aferin demeleri, sevinmeleri, oyun oynamak istediklerinde izin vermeleri, kendilerine değer vermelerinin kendilerini mutlu ettiğini belirtmişlerdir. *Sevme* kategorisinde katılımcılar anne babaları kendilerini öptüğünde, sarıldığında, sevdiğinde, beraber güzel vakit geçirdiklerinde, tarlaya geziye çıktıklarında, kendileriyle oyun oynadıklarında mutlu olduklarını dile getirmişlerdir.

Anne babaları ne yaparlarsa mutlu olduklarına ilişkin veriler karşılaştırılmalı olarak incelendiğinde ön ergen ve erkek katılımcılar orta dönem çocukları ve kızlara göre istekleri yerine geldiğinde mutluluğa ilişkin daha fazla görüş belirtmişlerdir. Bu istekleri özellikle istedikleri yemeklerin yapılması ve telefonla oynamaya izin verilmesidir. Orta çocukluk dönemindeki katılımcılar ebeveynleriyle paylaşma, onlarla beraber vakit geçirme, onlarla duygusal bir bağ kurma davranışlarında ergenlere göre daha fazla mutlu olmuşlardır. Aynı zamanda erkekler kızlara göre babalarıyla beraber vakit geçirdiklerinde mutlu olduklarına dair daha fazla görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenleri ne yaparsa kendilerinin mutlu olduğuna dair katılımcıların görüşleri incelendiğinde anne ve babaya benzer şekilde *onaylama* ve *sevme* kategorilerinin olduğu; farklı olarak *yüksek not verme* ve *istenilen etkinlikleri yapma* alt kategorisinde daha fazla görüş ifade ettikleri görülmüştür. Ergen ve erkek katılımcılar öğretmenin kendilerine yüksek not vermesinden daha çok mutlu olduklarını belirtirken; orta çocukluk dönemindeki çocuklar hem istenilen etkinliklerin yapılması hem de öğretmenlerinin kendilerini onaylaması konusunda ergenlere göre daha fazla görüş belirtmişlerdir.

Arkadaşın ne yaptığına mutlu olursun sorusuna ilişkin katılımcıların verdikleri cevapların analizinde *olumlu ilişkiler kurma, sevme, hediye alma, kendi isteklerini yerine getirme ve oyun oynama* kategorileri ortaya çıkmıştır. Orta çocukluk dönemindeki katılımcılar ergenlere göre erkeklerde kızlara göre oyun oynama konusunda daha fazla görüş belirtmişlerdir.

Tartışma ve Yorum

Bu araştırmanın amacı kırsal kesimden katılımcıların mutluluğa ilişkin algılarının nasıl olduğunu; cinsiyet ve gelişim dönemlerinin bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir. Bu kapsamda orta çocukluk dönemi ve ön ergenlik dönemindeki katılımcılara mutluluğun ne olduğu, çevresindeki insanları (anne, baba, öğretmen ve arkadaş) nasıl mutlu ettikleri ve onlar ne yaptığına mutlu olduklarına dair sorular yöneltilmiştir. Bu doğrultuda araştırma bulguları dört başlık altında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Çocukların Mutluluk Algısı

Mutluluğun tanımına ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde mutluluğun bir başkasına iyilik etme, özgür seçimler yapma, eğlenme, sevdikleriyle beraber olma gibi *eylemlerin sonucu*, insan *eylemlerin en önemli amacı*, anlık olumlu bir *duygu veya gülümseme* durumu ve *tarif edilemezlik* olmak üzere dört kategoride tanımlandığı bulunmuştur. İnsanların iyilik yapma, sevdikleriyle beraber olma ve eğlenme gibi daha çok diğerleriyle iletişim ve etkileşimin gerekli olduğu sosyal ilişkiler mutluluğu artırmaktadır. Sosyal ilişkiler yüksek mutluluk için gereklidir ve sosyal ilişki olmadan yüksek bir mutluluk gerçekleşmemektedir (Diener ve Seligman, 2002). Mutluluk ile özgürlük arasındaki ilişki farklılık gösterebilmektedir. Bireyselci görüş insanın istediği şeyleri yapmasının onun mutluluğunu arttırdığını; toplumsal görüş ise tam tersini ifade etmektedir (Veenhoven, 2000). Her bakımdan mutluluk ile özgürlük arasında güçlü bir ilişkinin olduğu kabul edilmiştir (Veenhoven, 2000; Inglehart, Foa, Peterson ve Welzel 2008; Vintimilla, 2014). Çocukların ifade ettiği mutluluğun insan eylemlerinin bir amacı olması şeklindeki tanımlamanın kökeni eskilere dayanmaktadır. Tarih boyunca filozoflar mutluluğu insan eyleminde en yüksek ve en iyi motivasyonu olarak görmekteydiler (Diener, 1984; Büyükdüvenci, 1993; Selim, 2008). Bu çalışmada mutluluğun olumlu duygular ve gülümseme ile tanımlanması literatürle de benzerlik göstermektedir. Yapılan çalışmalarda olumlu duyguların mutluluğun artışında önemli bir etken olduğu (Cohn ve arkadaşları, 2009) ve pozitif duygulu kişilerin genellikle gülümseyen-mutlu bir yüz yapısına sahip olduğu saptanmıştır (Sanchez ve Vazquez, 2014). Mutluluğa ilişkin yapılan bir diğer tanım kategorisi ise mutluluğun tarif edilemezliğidir. Mutluluğun karmaşık yapısı literatürde sıkça ifade edilmiştir (Seligman, 2007). Genel olarak bakıldığında katılımcıların mutluluğun tanımına ilişkin ifade ettiği görüşlerin literatürle uyumlu olduğu görülmektedir.

Çocukların Mutlu Etme ve Mutlu Olma Yolları

Orta çocukluk ve ön ergenlik dönemindeki katılımcıların çevresindeki kişileri nasıl mutlu ettiklerine dair görüşleri incelendiğinde katılımcıların çevresindeki kişilerin rollerine göre, onları mutlu etmek için başvurdukları ortak ve farklı yöntemlerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar çevresindeki kişilerin rolleri fark etmeksizin onlara hediye alma, onlarla birlikte nitelikli zaman geçirme davranışlarının onları mutlu ettiklerini düşünmektedirler. Katılımcılar arkadaşlarını mutlu etme yollarından farklı olarak akademik yeterlilik gösterme ve isteklerine uyma yoluyla anne, baba ve öğretmenlerini mutlu ettiklerini ifade etmektedirler. Çevresindeki kişileri mutlu etme ile ilgili diğer farklılıklara bakıldığında katılımcılar, yardım etme davranışlarıyla ebeveynlerini, dersin düzenini bozmamakla öğretmenlerini, olumlu ilişkiler kurma ve oyun oynama davranışlarıyla da arkadaşlarını mutlu ettiklerini düşünmektedirler.

Katılımcıların çevresindeki insanlar tarafından mutlu edilme yollarına bakıldığında anne ve babaları için benzer ifadeler kullandıkları görülmektedir. İfadelerden ortaya çıkan alt kategoriler hediye alma, isteklerini yerine getirme, onaylama ve sevmektir. Hediye alma ve isteklerin yerine getirilmesi konularında öğretmen içinde aynı düşünceleri ifade eden katılımcılar ek olarak, öğretmenin yüksek not verme ve istedikleri etkinlikleri yapma davranışlarının kendilerini mutlu ettiğini bildirmişlerdir. Katılımcılar arkadaşlarının kendileriyle olumlu ilişkiler kurma, sevme, hediye alma, isteklerini yerine getirme ve oyun oynama durumlarında mutlu olduklarını ifade etmişlerdir.

Sonuçlar çocukların mutlu olma yollarıyla diğerlerini mutlu etme yolları arasında bir paralellik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bireyin sevdikleriyle zaman geçirmesi, onlarla duygusal yakınlık yaşaması, hediyeleşmesi mutluluğun önemli sebeplerinden biridir (Seligman, 2007). Özellikle bireylerin değerlendirecek boş zamana sahip olması ve bu zamanı çevresindeki bireylerle geçirmesi kendi mutluluklarına olumlu katkı sağlamaktadır (Whillans, Dunn, Smeets, Bekkers ve Norton, 2017). Buna paralel olarak çocukların ebeveyn ve öğretmenlerinin isteklerine uyması, akademik yeterlilik göstererek onları mutlu ettiğini söylemesi, arkadaşlarıyla iyi ilişkiler içerisinde olması kendisini çevresine onaylatma ve çevreye ait olma ihtiyacının bir sonucu olabilir. Çalışmalar sosyal kabul görme ve aidiyet hissinin mutlulukla olumlu ilişkisini ortaya çıkarmıştır (Goodman, Gibson, Keiser, Gitari ve Raimer-Goodman, 2018; Myers, 2000). Ayrıca çocukların arkadaşlarıyla oyun oynayarak onları mutlu etme ve mutlu olma düşüncesi gelişimlerinin tipik bir özelliğidir. Çünkü bu dönemdeki çocuklar oyun aracılığıyla sosyalleşme, öğrenme gibi ihtiyaçlarını gidermektedir (Ulutaş, 2011).

Çocukların çevresindeki kişilerden hediye alması veya onlara hediye vermesi mutlulukla ilişkilendirilen önemli konulardan birisidir. Gelişimleri gereği oyuna meyilli olmaları dolayısıyla, çocukların yeni oyuncakları hediye olarak alması çocukları her zaman mutlu etmektedir (Egemen, Yılmaz ve Akil, 2004). Benzer şekilde hediyeleşmek yetişkinleri de mutlu etmektedir (Dunn, Aknin ve Norton, 2008). Çocuklar diğer kişileri mutlu etmek için onlara hediye vermenin yanında yardımda bulunarak da onları mutlu ettiklerini ifade etmişlerdir. Kırsal kesimde hayvancılık ve tarımla uğraşan toplumlarda kadınlar ve erkekler benzer şekilde evin geçimi için yoğun bir şekilde çalışmaktadırlar (Berkes, 2018). Bu durum araştırma sonuçlarına da yansımıştır. Katılımcılar ebeveynlerine tarla ve hayvancılık işlerinde yardım ederek onları mutlu ettiklerini ifade etmiştir. Çünkü geçim ekonomisine dayanan ve çocukların yetişkin etkinliklerinden dışlanmadığı topluluklarda çocuklar topluluk etkinliklerini aktif bir şekilde gözlemlemekte ve bu etkinliklere katılma yoluyla hem becerilerini geliştirmekte hem de iyi olma durumlarını artırmaktadır. Çocukların ailenin geçimine katılımı ise bakım verenlerce desteklenmektedir (Göncü, Mistry ve Moiser, 2000).

Bu araştırma da çocukların ders çalışma, akademik başarı gösterme gibi akademik yeterlilikler göstererek ve özellikle dersin kurallarına uyarak öğretmenlerini mutlu ettikleri düşüncesinin yaygın olduğu görülmüştür. Gelişimsel olarak incelendiğinde her ne kadar sadece orta çocukluk döneminde başarı duygusunun etkin olduğu söylenebilse de bireyin tüm eğitim yaşamında bu düşüncenin hakim olduğu söylenebilir (Senemoğlu, 1997). Buna ek olarak çocukların derste konuşmama, öğretmeni yormama, sessizce dinleme gibi dersin kurallarına uyarak öğretmenlerini mutlu ettikleri bulgusu, eğitimde geleneksel yöntemlerinin kullanıldığının göstergesi olabilir. Çünkü geleneksel yöntemde öğretmen anlatıcı, öğrenci ise sessiz, dinleyici rolündedir (Şahin, 2005).

Mutluluk Algısında Cinsiyet Farklılığı

Araştırmada kız ve erkeklerin mutlu olma veya mutlu etmeye ilişkin görüşlerinde bazı farklılıklar bulunmuştur. Erkekler ebeveynlerini yardım etme davranışlarıyla, arkadaşlarını da oyun oynama davranışlarıyla da daha çok mutlu ettiklerini düşünürken, kızlar öğretmenlerini nitelikli zaman geçirme ve babalarını da akademik başarı gösterme durumlarıyla mutlu ettiklerini ifade etmişlerdir. Çevresindeki insanların kendilerini mutlu etme yolları konusunda erkekler; anneleri için isteklerini yerine getirme, babaları ve arkadaşları için kendileriyle nitelikli zaman geçirme, öğretmenleri için ise sınavlarda yüksek not verme konusunda kızlara göre daha fazla görüş belirtmişlerdir.

Erkeklerin ebeveynlerine yardım etme davranışlarıyla onları mutlu etme düşüncesi kırsal kesimde ağır iş gücüne duyulan gereksinimin sonucu olabilir. Erkeklerin oyun konusunda kızlardan daha fazla düşünce belirtmesi geleneksel toplum yapısından kaynaklanabilir. Çünkü geleneksel toplumda erkeklerin dış mekânlarda oyun oynaması kızlara göre daha kabul edilebilir. Sosyalleşme ve iletişim konusunda kızların erkeklerden daha ilerde gelişim göstermesinin sonucu olarak kızların erkeklerle oranla öğretmenleriyle nitelikli zaman geçirerek mutlu olma görüşlerinin ortaya çıktığı söylenebilir.

Yapılan araştırmada erkeklerin mutluluğa ilişkin algıları daha somut iken kadın katılımcıların maddi olmayan faktörlerle mutluluğu ilişkilendirmeleri daha fazla bulunmuştur (Özşen, 2015). Bu araştırmada

da erkeklerin kızlara oranla daha fazla somut istekleri ifade etmesi ve kızların ise daha çok duygusal içerikli faktörleri belirtmesi literatürle uyumluluk göstermektedir (İşmen, 2001; Tuğrul, 1999; Seyis, Yazıcı ve Altun, 2013). Cinsiyete ilişkin yapılan nicel çalışmalarda cinsiyetin mutlulukla ilgili yeterli ipuçları vermeyebileceği görüşü yaygındır (Myers, 2000). Yapılan çalışmalarda da cinsiyet ve mutluluk ile ilgili bulgular tutarlılık göstermemektedir. Bazı çalışmalarda fark yokken, diğerlerinde olabilmektedir. Bozkuş, Çevik ve Üçdoruk (2006) ile López-Pérez ve Fernández-Castilla'nın (2018), çalışmalarında mutluluk konusunda cinsiyetler arasında bir fark bulunmazken, Akın ve Şentürk (2012) tarafından yapılan çalışmada kadınların mutluluk düzeylerinin erkeklerden daha fazla olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde bireylerin hayatında ki mutlu ve mutsuz durumların incelendiği bir çalışmada da kadınlar, erkeklerden daha fazla mutlu veya mutsuz duyguları bildirmiştir (Cameron, 1975). Bu durum da kadınların duygu durumlarının erkeklere göre daha değişkenlik gösterdiğini söylemek mümkündür (George ve diğ., 1996).

Mutlulukta Yaş Farklılığı

Yaş, mutlulukla ilgili araştırmalarda incelenen değişkenlerden biridir (Myers, 2000). Bu araştırmada da orta çocukluk ve ön ergenlik döneminde olan katılımcıların mutluluğa ilişkin görüşlerinin benzer olsa da aralarında bazı farklılıkların olduğu bulunmuştur. Orta çocukluk dönemindeki çocuklar ebeveynlerini mutlu etmek için akademik başarı gösterme, isteklerini yerine getirme, hediye alma konularında ergenlere kıyasla daha fazla görüş bildirmişlerdir. Ergenler ise anneleriyle nitelikli zaman geçirme, babalarına yardım etme ve arkadaşlarına ise hediye alma davranışlarında bulunarak onları daha çok mutlu ettiklerini ifade etmişlerdir. Arkadaşlarını mutlu etme konusunda da orta dönem çocukları arkadaşlarıyla oyun oynayarak onları mutlu ettiklerini ifade etmiştir.

Katılımcıların çevresindeki bireyler ne yaptıklarında mutlu olduklarına ilişkin orta çocukluk dönemindeki çocuklar anne-babalarıyla nitelikli zaman geçirme kategorisinde ergenlere göre daha fazla görüş beyan etmişlerdir. Benzer şekilde bu dönemdeki çocuklar öğretmenlerinin kendilerini onaylaması ve istedikleri etkinlikleri yapmasından dolayı mutlu olduklarını ifade etmiştir. Yine orta çocukluk dönemindeki çocuklar ergenlere göre arkadaşlarının kendileriyle oynama kategorisinde daha çok fikir üretmiştir. Ergenler mutlu olma yolları hakkında anneleri kendi isteklerini yerine getirdiğinde ve öğretmenleri yüksek notlar verdiğinde orta dönem çocuklarına göre daha fazla görüş belirtmişlerdir.

Çocukların mutluluğa ilişkin görüşleri yaşlarının gelişim özellikleriyle benzerlik göstermektedir. Orta dönem çocukları ergenlere göre ebeveynlerine ve öğretmenlerine daha bağımlıdırlar ve onları mutlu etmek için daha fazla şey yapmaları muhtemeldir. Benzer şekilde orta dönem çocukları ergenlere göre arkadaşlarıyla oyun oynadıklarında ve öğretmenleri istedikleri etkinlikleri yaptıklarında daha fazla mutlu olduklarını ifade etmektedir. Çocukların istedikleri etkinlikler ise genellikle serbest ve dış mekan oyunlarıdır. Bu durum ilkökul yıllarında sadece sınıf içi etkinliklerin yapılmasının çocukların mutluluğunu olumsuz etkilediğine işaret etmektedir. Oyun herkes için gerekli olduğu gibi özellikle küçük yaşta çocuklar için temel bir gereksinimdir (Demiriz ve Ulutaş, 2016; Ünal, 2009). Ayrıca çocuklarında dahil edildiği geniş bir örneklem üzerinde yapılan araştırmada da okul, iş gibi mekanların dışında serbest zaman geçiren kişilerin mutluluğu daha fazla rapor ettiği görülmüştür (Cameron, 1975). İlkokul dönemi akademik başarının önemsendiği dönem olması sebebiyle (Sümer ve Şendağ, 2009) bu dönemdeki çocuklar tarafından başarılı olarak yetişkinleri mutlu etme fikri daha sık belirtilmiştir. Kırsal bölgelerde aktif işgücüne duyulan ihtiyaçtan dolayı ergenler babalarına işlerinde yardım ederek onları mutlu ettiklerinin farkındadırlar (Gülçubuk, 2012). Aynı zamanda bu durum çocukların da mutlu olmasını sağlayabilmektedir. Ayrıca orta çocukluk dönemindeki çocuklar ve ergenlerle yapılan bir çalışmada da arkadaşlarla birlikte olmak, övülmek, iyi notlar almak, eğlence ve yardım temalarının her iki yaş grubunda da benzer olduğunu ortaya koymuştur (López-Pérez ve Fernández-Castilla, 2018).

Yaş değişkeniyle ilgili yapılan çalışmalar genellikle yetişkin bağlamında çalışılmıştır. Çalışmalarda gençlerin yaşlılara göre daha mutlu olduğu, her yaş grubunda da çok mutlu ve mutsuz insanların olduğu (Myers, 2000), hatta öyle ki insanın aynı anda bile hem mutlu hem mutsuz olabileceği ifade edilmektedir (Larsen, McGraw ve Cacioppo, 2001). Ayrıca araştırmalarda yaş değişkeninin mutlulukla bir ilişkisinin olmadığı veya çalışma sonuçlarının genellikle çelişkili olduğu ifade edilmekte, özellikle yaştan ziyade

bireylerin mizaç gibi özelliklerin ilişkili araştırmalar da değişken olarak ele alınması tavsiye edilmektedir. (Myers, 2000; Mroczek ve Kolarz, 1998; Frijters ve Beaton, 2012).

Katılımcıların görüşlerinin analizi sonucunda mutluluk bir olayın-durumun sonucu, insan eylemlerin amacı, anlık bir sevgi duygusu veya gülümseme durumu ve tarif edilemezlik olarak tanımlanabilir. İnsanlar hayatında mutluluğu amaç edinmekle beraber, aynı zamanda çevresindeki diğer insanların da mutluluğu için çabalamakta, eylemde bulunmaktadır (Dutt ve Radcliff, 2009 s.45). Mutluluk bireyin sevgi gibi öznel duygu durumuyla ilişkili olmakla beraber özellikle gülümseme fiili mutluluğun en büyük göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir (Seligman, 2007).

Araştırma bulgularında bireylerin mutlu etme yöntemleri ile mutlu olma yöntemleri arasında yüksek oranda benzerlik çıkmaktadır. Ayrıca Tablo 3 ve Tablo 4'teki ifade edilen görüşlerin toplam sayılarına bakıldığında çocukların mutlu olma yollarından ziyade, diğerlerini mutlu etme yolları hakkında daha fazla görüş ifade ettikleri görülmektedir. Yapılan araştırmalarda da bireyler diğerlerini mutlu etmek için bir şeyler yaptıklarında, çaba gösterdiklerinde kendilerini daha fazla mutlu hissettikleri bulunmuştur (Dunn, Aknin ve Norton, 2008; Seligman, 2007).

Araştırmanın kırsal kesim örnekleminde yapılması kısmen bulgulara da yansımıştır. Ergenler ve erkek çocuklar anne ve babalarına yardım etme konusunda daha fazla fikir beyan etmiştir. Bu durum kırsal alanda tarım ve hayvancılıkla ilgilenen toplumlarda iş gücüne duyulan ihtiyacın sonucu olarak yorumlanabilir (Başaran, Çelik ve Söylemez, 2019; Canatan, 2018, s.209). Çünkü sosyo-kültürel bağlam bireylerin algılarında önemli bir role sahiptir (Malchiodi, 2005). Çocuklar mutluluğa ilişkin algılarını öğretmen ve ebeveynleriyle otoriterlik statüsüne dayalı dikey bir ilişki içerisinde ve genellikle arz-talep gibi sunarken, akranlarına karşı ise daha fazla birliktelik, oyun oynama gibi yatay ilişki şeklinde sunmaktadır. Bu durum kırsal bölgelerde anne ve babanın iş yoğunluğu sebebiyle çocuklarla duygusal birlikteliği az yaşamalarının bir sonucu olabilir (Aktın, 2018) Çocuklar bu ihtiyaçlarını akran gruplarıyla gidermektedir.

Öneriler

Bulgulara da yansıdığı gibi ebeveynler ve öğretmenler çocukların mutlu olmasını sağlamak için onların makul düşünce ve davranışlarını onaylamalı, onlara özgürlük tanımalıdır. Özellikle çocuklara güçleri nispetinde görev ve sorumluluklar vererek çocukların mutlu olmalarını sağlayabilirler. Çocukların kendilerine aldıkları hediyeleri kabul ederek, ilgisini göstererek çocukların mutluluğunu artırabilirler. Ayrıca Türkiye kırsalı örnekleminde ebeveynlerin çocukların oyununa az katıldığı gözlemlendiğinde (Göncü, Tuermer ve Johnson, 1999) ebeveynlerin çocuklarıyla etkileşimlerini artıracak etkinliklere katılımı önem arz etmektedir.

Çocukların ebeveynleri için ifade ettiği onlarla nitelikli zaman geçirerek mutlu olma ve mutlu etme fikirlerini öğretmenleri için oluşturmadıkları göz önüne alındığında öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Çünkü sadece didaktik amaçlı eğitim ve etkileşim çocukları mutlu etmemektedir (Osborn ve Milbark, 1987, s.94; Başaran ve Çelik, 2018). Bu araştırmada ortaya çıkan sonuçlarda da, çocukların öğretmenleriyle akademik başarı dışında yeterince bağlarının olmadığını göstermektedir. Öğretmenler çocukların özellikle okul sıralarının dışında serbest etkinlikler yapma isteğini dikkate alarak onlarla nitelikli zaman geçirmek için fırsat kollayabilirler. Eğitimciler çocukların yaşadıkları ekolojik çevreyi daha iyi tanıyarak onların sosyal duyuşsal ihtiyaçlarını daha iyi bir şekilde öğrenebilir ve eğitimsel müdahalelerde bulunabilirler. Ayrıca çocukların mutluluğa ilişkin tanımlamalarıyla ilişkili olarak çocuklara mutluluğa ilişkin farkındalık eğitimleri verilebilir ve etkinlikler yapılabilir.

Bu çalışmanın iki sınırlılığı bulunmaktadır. Bunlardan biri kısmen sonuçlara da yansıdığı gibi örneklem grubunun kırsal olmasıdır. Araştırmacılar şehir bağlamında veya kırsal ama farklı kültürler bağlamında çalışarak karşılaştırmalı çalışmalar yapabilirler. İkincisi yaşlara göre ele alınan orta çocukluk ve ön ergenlik döneminde olan katılımcı grupları arasındaki dört yaş farkının karşılaştırma yapmak için az olması düşünülebilir. Ergenlik için karşılaştırma yapılması için birkaç yaş daha büyük ergenlerle ya da farklı yaş gruplarıyla çalışılabilir. Sonuç olarak literatürde mutluluk, genellikle yetişkin örnekleminde

incelenmektedir. Oysa çocuklarında mutluluğa ilişkin görüşlerinin bilinmesi ebeveynlerin davranış ve tutumlarını etkileyebilir ve öğretmenlerin etkinliklerine olumlu katkı sağlayabilir.

References

- Akın, H. B., & Şentürk, E. (2012). Bireylerin mutluluk düzeylerinin ordinal lojistik regresyon analizi ile incelenmesi. *Öneri Dergisi*, 10(37), 183-193.
- Aktın, K. (2018). Sığınmacı çocukların mutluluk temalı resimlerinden yansımalar. *İlköğretim Online*, 17(3), 1525-1547.
- Başaran, M., & Çelik, İ. (2018). Nafi Atuf Kansu'ya göre öğretmen ve öğretmenlik mesleği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 1-15.
- Başaran, M., Çelik, İ., & Söylemez, B. (2019). Etfal Dergisi'nde Bulunan 'Baba-Oğul' Adlı Metin Üzerine Bir Söylem Analizi: Bir Vatandaşlık Tasviri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 1203-1213.
- Bee, H., & Boyd, D. (2009). *Çocuk gelişim psikolojisi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Berkes, M. (2018). Elvan köyünde sosyal bir araştırma. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 2(1), 135-144.
- Bozkuş, S. Çevik, E.İ., & Üçdoğru, Ş. (2006). Subjektif refah ve mutluluk düzeyine etki eden faktörlerin sıralı lojit ile modellenmesi: Türkiye örneği. *15. İstatistik Araştırma Sempozyumu*. 11-12 Mayıs, 93-116
- Büyükdüvenci, S. (1993). Aristoteles'te Mutluluk Kavramı. *Felsefe Dünyası*, 9, 41-45.
- Büyükköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F., Karadeniz, Ş., & Çakmak, E. K. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cameron, P. (1975). Mood as an indicant of happiness: Age, sex, social class, and situational differences. *Journal of Gerontology*, 30(2), 216-224.
- Canatan, K. (2018). Dünyada ve türkiye'de çocuk algıları ve cinsiyet öncelikleri. K. Canatan ve E. Yıldırım (Ed.), *Aile Sosyolojisi* (7. Bsk) içinde (s.103-124). İstanbul: Açılım Kitap.
- Cohn, M. A., Fredrickson, B. L., Brown, S. L., Mikels, J. A., & Conway, A. M. (2009). Happiness unpacked: positive emotions increase life satisfaction by building resilience. *Emotion*, 9(3), 361.
- Coldron, J., & Boulton, P. (1991). 'Happiness' as a criterion of parents' choice of school. *Journal of Education Policy*, 6(2), 169-178.
- Creswell, J. W. (2017). Karma yöntem araştırmalarına giriş. Pegem Akademi.
- Csikszentmihalyi, M. (2005). *Akış: Mutluluk bilimi*, çev. Sema Kunt Akbaş, HYB yayıncılık, Ankara.
- Csikszentmihalyi, M., & Hunter, J. (2003). Happiness in everyday life: The uses of experience sampling. *Journal of happiness studies*, 4(2), 185-199.
- Demiriz, S. ve Ulutaş, İ. (2016). Çocuklar ne kadar mutlu? bazı değişkenlere göre çocuklarda mutluluğun belirlenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 16-24.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542.
- Diener, E., Oishi, S. & Lucas, R. E. (2003). Personality, culture, and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*, 54(1), 403-425.
- Diener, E., & Seligman, M. E. (2002). Very happy people. *Psychological science*, 13(1), 81-84.
- Duncan, R. J., Schmitt, S. A., Burke, M., & McClelland, M. M. (2018). Combining a kindergarten readiness summer program with a self-regulation intervention improves school readiness. *Early Childhood Research Quarterly*, 42, 291-300.
- Dunn, E. W., Aknin, L. B., & Norton, M. I. (2008). Spending money on others promotes happiness. *Science*, 319(5870), 1687-1688.
- Dutt, A. K., & Radcliff, B. (2009). *Happiness, economics and politics: Towards a multi-disciplinary approach*. Edward Elgar Publishing.

- Egemen, A., Yılmaz, Ö. ve Akil, İ. (2004). Oyun, oyuncak ve çocuk. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 5(2), 39–42.
- Erikçi, M. (2005). *Ana baba yoksunluğunun 9-15 yaş grubu çocukların benlik kavramı üzerindeki etkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi: Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Frijters, P., & Beatton, T. (2012). The mystery of the U-shaped relationship between happiness and age. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 82(2-3), 525-542.
- Gan, Y., Meng, L., & Xie, J. (2016). Comparison of school readiness between rural and urban Chinese preschool children. *Social Behavior and Personality: An international journal*, 44(9), 1429-1442.
- George, M. S., Ketter, T. A., Parekh, P. I., Herscovitch, P., & Post, R. M. (1996). Gender differences in regional cerebral blood flow during transient self-induced sadness or happiness. *Biological psychiatry*, 40(9), 859-871.
- Glatzer, W. (2000). Happiness: Classic theory in the light of current research. *Journal of Happiness Studies*, 1(4), 501-511.
- Goodman, M. L., Gibson, D. C., Keiser, P. H., Gitari, S., & Raimor-Goodman, L. (2018). Family, belonging and meaning in life among semi-rural kenyans. *Journal of Happiness Studies*, 1-19.
- Göncü, A., Tuermer, U., & Johnson, D. (1999). Children's play as cultural activity. A. Göncü, *Children's engagement in the word: Sociocultural perspectives* içinde. (s.148-170). Cambridge University Press.
- Göncü, A. (2019). *Oyunda büyüme çocuk gelişimi ve eğitime sosyokültürel bakış*. (Çev. Ayşegül Turan). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları
- Göncü, A., Mistry, J., & Moiser, C. (2000). Cultural variations in the play of toddlers. *International Journal of Behavioral Development*. 24(3). 321-329.
- Gülçubuk, B. (2012). Tarımda çocuk emeği sömürüsü ve toplumsal duyarlılık. *Çalışma ve Toplum*, 33(2).
- Inglehart, R., Foa, R., Peterson, C., & Welzel, C. (2008). Development, freedom, and rising happiness: A global perspective (1981–2007). *Perspectives on psychological science*, 3(4), 264-285.
- Ishizaka, T., & Midorikawa, N. (2005). The aged and 'living-apart children' in underpopulated area. *Mie University Bulletin of the Faculty of Humanities and Social Sciences*, 22, 111-128
- İşmen, A. E. (2001). Duygusal zeka ve problem çözme. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(13), 111-124.
- Justice, L. M., Jiang, H., Khan, K. S., & Dynia, J. M. (2017). Kindergarten readiness profiles of rural, Appalachian children from low-income households. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 50, 1-14.
- Karabay, Ş. O., & Aydın, D. G. (2017). Farklı geçmiş yaşantılardan gelen çocukların mutluluk ve gelecek ile ilgili görüşleri. *İlköğretim Online*, 16(4).
- Larsen, J. T., McGraw, A. P., & Cacioppo, J. T. (2001). Can people feel happy and sad at the same time? *Journal of personality and social psychology*, 81(4), 684.
- López-Pérez, B., & Fernández-Castilla, B. (2018). Children's and adolescents' conceptions of happiness at school and its relation with their own happiness and their academic performance. *Journal of Happiness Studies*, 19(6), 1811-1830.
- Lu, L. (2001). Understanding happiness: A look into the Chinese folk psychology. *Journal of happiness studies*, 2(4), 407-432.
- Malchiodi, C. A. (2005). *Çocukların resimlerini anlamak*. Çev. T. Yurtbay, Ed. (E. Bikkul), İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Miles, M.B., & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis*. California: SAGE Publications Inc.

- Mroczek, D. K. ve Kolarz, C. M. (1998). The effect of age on positive and negative affect: A developmental perspective on happiness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75 (5), 1333-1349.
- Myers, D. G. (2000). The funds, friends, and faith of happy people. *American psychologist*, 55(1), 56.
- Osborn, A. F., & Milbank, J. E. (1987). *The effect of education early education a report from the child health and education study*. Oxford: Clarendon Press.
- Öğretir-Özçelik, A. D. (2009). "Pozitif Düşünmeye Dayalı Eğitim Programının Annenin Kişilik Özelliklerine Etkisi", *e-Journal of New World Sciences Academy*, 4(4), 169-180.
- Özsen, T. (2009). The rural future from the viewpoint of living-apart adult children: What do they mean to the future of their hometown? A case study on Kumamoto metropolitan area. *Kumamoto University Studies in Social and Cultural Sciences*, 7, 139-153.
- Özşen, T. (2015). Seeking the happiness agents in rural Japan through the case study in Kyushu region. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 55(2).
- Öztürk, C. (2017). Çocuk sosyolojisi: Bir giriş denemesi. K. Canatan ve E. Yıldırım (Ed.), *Aile sosyolojisi* (7. Bsk) içinde (s.103-124). İstanbul: Açılım Kitap.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Poster, M. (1989). *Eleştirel aile kuramı*. Çev. H. Tapınc. İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal Of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069.
- Sanchez, A., & Vazquez, C. (2014). Looking at the eyes of happiness: Positive emotions mediate the influence of life satisfaction on attention to happy faces. *The Journal of Positive Psychology*, 9(5), 435-448.
- Santrock, J. W. (2012). *Ergenlik* (14. bsk). Ankara: Nobel Yayınları.
- Seligman, M. E. P. (2007). *Gerçek mutluluk* (Çev. Semra Kunt Akbaş). Ankara: hyb Yayıncılık.
- Selim, S. (2008). Türkiye’de bireysel mutluluk kaynağı olan değerler üzerine bir analiz: multinomial logit model. *Journal of the Cukurova University Institute of Social Sciences*, 17(3), 345-358
- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Ertem Matbaacılık.
- Sevinç, M. R., Davran, M. K., Özel, R., & Sevinç, G. (2015). Şanlıurfa Semt Pazarlarında Taşıyıcılık Yapan Çocuk İşçiler. *Harran Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi*, 18(3), 21-31.
- Seyis, S., Yazıcı, H., & Altun, F. (2013). Ortaöğretim Öğrencilerinin Motivasyonları Ve Duygusal Zekaları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(197), 51-63.
- Sümer, N., & Şendağ, M. A. (2009). Orta Çocukluk Döneminde Ebeveynlere Bağlanma, Benlik Algısı ve Kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63).
- Şahin, O. (2005). *İlköğretim 6. sınıf matematik dersinde aktif öğrenme teknikleri ile anlatılan ölçüler ünitesinin öğrenci başarısına etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Ankara.
- Tuğrul, C. (1999). Duygusal zeka. *Klinik Psikiyatri*, 1, 12-20.
- Ulutaş, A. (2011). Okul öncesi dönemde drama ve oyunun önemi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2011(6), 232-242.
- Ünal, M. (2009). The Place and Importance of Playgrounds in Child Development. *Inonu University Journal of the Faculty of Education (INUJFE)*, 10(2).
- Veenhoven, R. (2000). Freedom and happiness: A comparative study in forty-four nations in the early 1990s. *Culture and subjective well-being*, 257-288.
- Vintimilla, C. (2014). Neoliberal fun and happiness in early childhood education. *Journal of Childhood Studies*, 39(1), 79-87.

Whillans, A. V., Dunn, E. W., Smeets, P., Bekkers, R., & Norton, M. I. (2017). Buying time promotes happiness. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 114(32), 8523-8527.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık